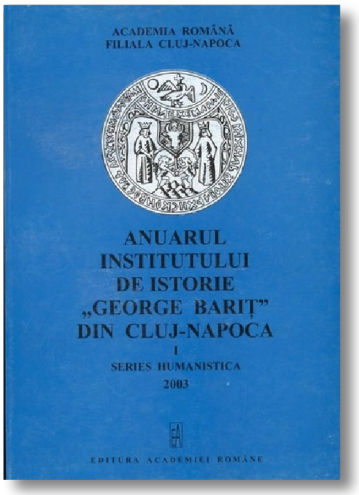

ISSN 1584-4404

Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca Series *Humanistica*

humanistica.ro

Valute și fenomene valutare

Vasile Marian

How to cite this article:
Marian, Vasile (2003) *Valute și fenomene valutare*, Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca, Series Humanistica, Vol. 1, pp. 367–401. DOI: 10.5281/zenodo.22965496

© 2003: The Publishing House of the Romanian Academy.
Humanistica Yearbook is published online since 2003.
Submit your article to Humanistica Yearbook: secretariat.dcsu@acad-cj.ro

VALUTE ŞI FENOMENE VALUTARE

Vasile Marian
Institutul de Istorie „George Barițˇ" din Cluj-Napoca

Banii au fost şi continuă să fie de multe feluri. Printre altele, unii sunt americani, alții englezi, alții chinezi, alții românești şi alții de alt fel. În ciuda acestui fapt, ei circulă în fiecare țară şi dintr-o țară în alta, context în care vorbim de *valute* şi *fenomene valutare*.

1. ACCEPȚIUNI ALE VALUTEI

Banca Națională a României definește ca *valută* „moneda națională a altui stat, moneda unică a unei uniuni monetare a unor state, precum şi monedele compuse, cum ar fi Drepturile Speciale de Tragere"[1].

În raport cu *leul*, *dolarul* şi, la fel ca acesta din urmă, *orice altă monedă străină* este *o valută*, iar pe teritoriul unei alte țări *o valută este şi leul*.

Forinții pe care rezidenții din România îi obțin din comerțul lor cu vecinii unguri sau din alte surse sunt *o valută*, la fel *ca leii* pe care rezidenții din Ungaria îi obțin din comerțul lor cu românii sau din alte surse.

Există autori după care semnele bănești emise de o țară *A* sunt valută chiar şi la ea acasă, atunci când sunt deținute de nerezidenți pe teritoriul ei; de exemplu, „francii elvețieni pe care îi are asupra sa un român aflat în delegație sau în excursie în țara emitentă, Elveția"[2]. În mod analog, putem spune că străinii ce se află în România în scop turistic, familial, de afaceri etc. şi au asupra lor sume în lei dețin valută; altfel spus, *leul* a ajuns să fie valută şi la el acasă, nu numai peste hotare.

Dintr-un alt punct de vedere, ceva mai larg, „prin valută se înțelege moneda națională a unei țări, indiferent de forma în care ea se prezintă – numerar sau disponibil în cont, atunci când este folosită în operații şi tranzacții internaționale". Potrivit unui

---

[1] Banca Națională a României (BNR), *Regulamentul* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) *privind efectuarea operațiunilor valutare*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 395 din 31 decembrie 1997, art. 1, modificat prin *Circulara nr. 26 din 20 noiembrie 2001* („M.Of. al României", Partea I, nr. 769 din 3 decembrie 2001, art. 1).

[2] Elena şi Anton Drăgoescu, *Valuta şi implicațiile ei în economia de piață*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia, 1992, p. 15.

An. Inst. de Ist. „G. Barițˇ" din Cluj-Napoca, Series Humanistica, tom. I, 2003, p. 367–401

asemenea punct de vedere, *euro*, de exemplu, este ban, monedă, pentru orice rezident în Franța care îl utilizează în operații și tranzacții interne. Același euro devine valută atunci când un rezident plătește cu el o marfă importată din Anglia sau atunci când un nerezident, de exemplu, un englez, convertește în euro o sumă de lire sterline pentru a face o călătorie în Franța; acești euro au devenit în mâinile englezului o valută pe care o va folosi pentru a cumpăra mărfuri și a-și procura servicii în Franța[3].

Vanitatea emitentului de bani folosiți în relațiile cu străinii și *orgoliul* americanului, englezului, francezului sau al oricărui alt utilizator de monedă proprie pentru cumpărări de mărfuri din străinătate și pentru alte plăți în afară *sunt mari*. De aceea, nu ținem să discutăm despre ele; ne mulțumim a observa doar că, din motivele arătate, unii (precum americanii și englezii) nu prea au în dicționarele lor termenul de valută, iar în viziunea acelora care totuși îl folosesc[4] deosebirea dintre monedă și valută este redusă la faptul că orice monedă este valută dacă este utilizată în alte scopuri decât pentru plăți interne de către rezidenți.

În ceea ce ne privește, subscriem ideii de valută ca moneda unui stat sau a unei uniuni monetare deținută de o persoană fizică sau juridică din afara granițelor sale[5].

2. INEGALITATEA DE PUTERE ȘI PRINCIPALELE VALUTE

Țările au avut și au monede, unele proprii și altele comune. În cadrul lor și, prin ele, în lume, valutele se ierarhizează și ierarhizează societățile, împiedecându-le să fie mai egalitare decât odinioară.

2.1. IERARHIA SOCIALĂ ȘI VALUTARĂ

Orice societate de un anumit volum are straturile ei, în care „cărțile jocului social nu se împart odată pentru totdeauna", iar „cărți noi se dau rar și întotdeauna cu zgârcenie". Cu toate acestea, oamenii se îndârjesc să se ridice în ierarhia socială, deși „pentru asta e nevoie adesea de câteva generații, iar odată ajunși, nu se pot menține acolo fără luptă. Acest război social se duce în permanență, de când există societăți vii, cu scările lor de onoare și cu îngustele lor intrări de acces la putere", ajungându-se să nu mai aibă cu adevărat importanță nici un factor – „stat, nobilime, burghezie, capitalism sau cultură – dacă, într-un fel sau altul, nu pune mâna pe vârfurile societății. La înălțimea aceasta se guvernează, se administrează, se judecă, se îndoctrinează, se adună bogăția și se și gândește chiar; acolo se face și se reface strălucitoarea cultură"[6].

În cadrul oricărei ierarhii sociale, locul central îl ocupă *economia*, în care unii îi *pilotează* pe alții și toți la un loc duc la prosperitatea sau stagnarea lor.

---

[3] Costin C. Kirițescu, *Relațiile valutar-financiare internaționale*, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 35.

[4] Francezii spun *devise* iar portughezii și spaniolii spun *divisa*.

[5] Elena și Anton Drăgoescu, *op. cit.*, p. 15.

[6] Fernand Braudel, *Jocurile schimbului*, vol. 2, . București, Edit. Meridiane 1985, p. 130-131.

În Statele Unite ale Americii, de pildă, economia e pilotată „de Preşedinte, de preşedintele băncii centrale americane (Federal Reserve Board), de către câteva mii de directori generali ai principalelor corporaţii americane, de liderii sindicatelor; şi în jurul acestui nucleu sunt dispuşi directorii companiilor americane mai mici, investitorii şi partenerii din cadrul societăţilor mixte şi o gamă largă de oameni de ştiinţă, inventatori şi întreprinzători", în vreme ce „ceilalţi americani trebuie să-şi îndeplinească rolurile ce le revin".

La un loc, economiile tuturor naţiunilor se consideră a forma o *flotă* de corăbii, în care toţi „suntem în competiţie unii cu alţii în cadrul unei regate internaţionale al cărei premiu este superioritatea economică"[7].

În lupta de ocupare a unui loc cât mai de frunte în ierarhia socială mondială au fost şi vor mai fi încă multă vreme implicate valutele. Toată lumea vrea să pună mâna pe una sau alta dintre ele ori să-şi impună propria monedă ca valută de care să depindă deciziile importante pentru ansamblul lumii.

Consecinţa acestei lupte o constituie, ca în orice concurenţă, reuşita unui număr tot mai mic de privilegiaţi, care se vor înţelege, până la urmă, a impune o singură monedă, pentru a face ceea ce de pe acuma fac prin mai multe monede – stăpânesc resursele şi rezultatele muncii celorlalţi. Până la un asemenea *toiag*, însă, la care multă lume face deja *alergie*, se cuvine a discuta despre cele mai importante valute, sub a căror povară mondială „se etajează mulţimea *agenţilor* economici, a muncitorilor de toate gradele, masa celor guvernaţi. Şi, sub toţi, un uriaş deşeu social: universul celor fără de lucru"[8].

2.2. VALUTE PRIVILEGIATE

În privinţa banilor, mai demult exista „o singură monedă internaţională, şi anume aurul; astăzi, există trei monede principale – dolarul[9] [...] euro, şi yenul – care, frecându-se una de alta precum plăcile tectonice, produc adeseori cutremure şi zdrobesc monedele mai puţin importante în cursul unui astfel de proces"[10].

2.2.1. **Dolarul SUA**

Dolarul (SUA) este urmaşul primului *bilet „continental"* – emis la începutul Războiului de Independenţă faţă de Anglia, şi având ca sursă de inspiraţie *talerul* mexican, de unde şi părerea că el este rezultatul americanizării pronunţiei lui *ta* din

[7] Robert B. Reich, *Munca naţiunilor*, Bucureşti, Edit. Paideia, 1996, p. 10-11.

[8] Fernand Braudel, *op. cit.*, p. 130.

[9] „Dolarul a devenit monedă oficială şi unică a S.U.A. la 2 aprilie 1793 ... Prin actul din 3 martie 1849 s-a autorizat baterea dolarului aur (900/1000) de 24,8 grame [...] Originea dolarului nu e americană, ci spaniolă, într-o monedă care circula în secolul al XV-lea, al cărei nume deriva din *thaler*-ul prusian [...] S-a aplicat permanent pe această monedă simbolul libertăţii şi inscripţia *«In God we trust»*" [Victor Jinga, *Moneda şi problemele ei contemporane*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia, 1981, vol. 1 (p. 57) şi 2 (p. 55)].

[10] George Soros, *Criza capitalismului global. Societatea deschisă în primejdie*, Iaşi, Edit. Polirom-ARC, 1999, p. 16.

această denumire: *taler – dolar*, aşa cum şi noi le stâlcim, de pildă, pe *th* din articolul *the*, spunând *dă* în loc de *ð*.

Oficial, hotărârea ca etalonul bănesc american să poarte denumirea de *dolar* a fost luată în 1781, la doi ani după proclamarea independenţei.

De intrat însă în circulaţie, *dolarul* a intrat efectiv la începutul anului 1793.

De la prima sa apariţie şi până în prezent, *dolarul* a cunoscut numeroase schimbări, ajungând să arate, pe penultima emisiune din el, precum în desenul de *figura 1*[11].

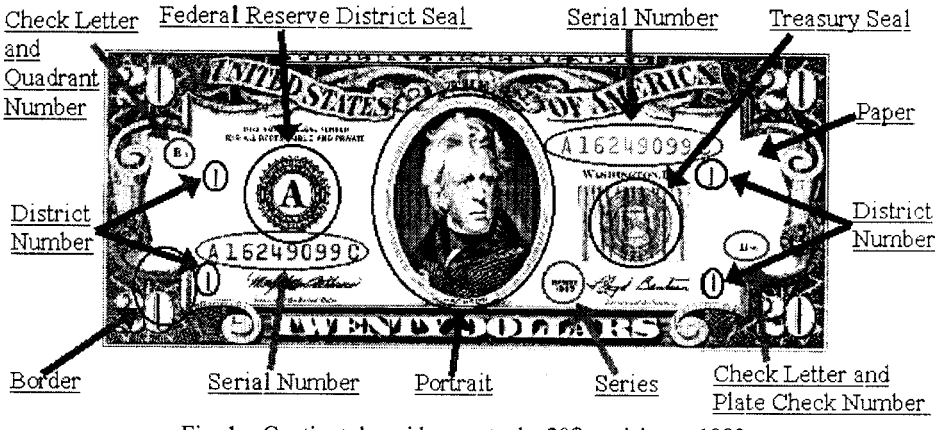

Fig. 1 – Conţinutul unei bancnote de 20$, emisiunea 1983.

În prezent, dolarii de hârtie sunt emişi în proporţie de peste 99% de Federal Reserve System, având 12 districte, purtând numele a 12 oraşe mari, numerotate de la 1 la 12, corespunzător primelor 12 litere din alfabet, menţionate în *tabelul 1.*

Tabelul 1

Lista districtelor
Sistemului de Rezerve Federale ale SUA

Numărul districtului	**Litera simbol**	**Oraşul de reşedinţă al băncii**
1	A	Boston
2	B	New York
3	C	Philadelphia
4	D	Cleveland
5	E	Richmond
6	F	Atlanta
7	G	Chicago
8	H	St. Louis
9	I	Minneapolis
10	J	Kansas City
11	K	Dallas
12	L	San Francisco

[11] A se vedea *http://www.servicemart.com/money*.

Litera corespunzătoare fiecărui *The Federal Reserve District* apare în sigiliul din stânga-centru bancnotei, şi la începutul numărului serial (format din 8 cifre sau o steluţă şi 6 cifre), scris de 2 ori pe bancnotă (în stânga-jos şi în dreapta-sus), iar numărul aceluiaş district apare de 4 ori, în fiecare din cele 4 colţuri ale aceleiaşi bancnote.

La bancnotele emise în 1996 (de 100$), 1997 (de 50$), 1998 (de 20$), 1999 (de 10$) şi 2001 (de 5$) s-au adus anumite modificări, aşa cum se pot constata comparând desenul din *figura 2* cu cel din *figura 1.*

Printre altele, apar două litere la începutul numărului serial, din care prima semnifică seria emisiunii şi a doua literă indică *The Federal Reserve District*-ul care a făcut emisiunea din care face parte respectiva bancnotă.

Fig. 2 – Conţinutul unei bancnote de 20$, emisiunea 1998.

Litera *sufix*, din coada seriei, este, ca şi prima, nu însă obligatoriu aceeaşi, una de la A la Z, mai puţin litera O [pentru a nu se confunda cu 0 (zero)], şi indică câte un *lot* de 100 milioane de bancnote, numerotate în intervalul de 8 cifre primele 99 milioane şi de 6 cifre cu o steluţă în faţă, cel de-al 100-lea milion, pentru fiecare literă *prefix*, în aşa fel încât să nu existe două bancnote cu acelaşi *cupiu* şi serie[12].

[12] „Because serial numbers are limited to eight numerals, a «star» note is substituted for the 100 millionth note. Star notes also replace notes damaged in the printing process. Made up with independent runs of serial numbers, star notes are exactly like the notes they replace except that a star is substituted for one of the serial letters" (*http://www.servicemart.com/money*).

Ca dimensiune, toți dolarii de hârtie aflați în circulație sunt de aceeași mărime – 6,14×2,61 *inci*, respectiv, de circa 15,6×6,6 *cm*, cu ceva mai mici decât cei existenți până în 1929 (care erau de 7,14×3,13 *țoli*), din care cauză acuma ei sunt mai ușor de mânuit (printre altele, încap mai ușor într-un portmoneu) și mai ieftin (cu circa 28%) de produs.

Începând cu anul viitor, 2004, va avea loc o nouă emisiune de dolari, mai întâi în cupiuri de 20, iar în următoarele 12–18 luni în cupiuri de 50 și 100, cu elemente de siguranță suplimentare. În felul acesta, oficialii acțiunii speră să-i devanseze, măcar pentru o vreme, pe falsificatorii de dolari și să elimine, pe cât posibil, din circulația bănească internă și internațională, dolarii falsificați până acuma.

Americanii își recunosc *dolarii* aflați în posesia oricui și de oricând ar fi ei. Cu toate acestea, corolar cu legea potrivit căreia banul *bun* alungă din circulație banul *rău* avem și legea alungării din circulație a banului *vechi* de către banul *nou*.

Din 1955 încoace, Congresul SUA a mandatat ca pe toți *dolarii* ce se emit și pun în circulație să apară motto-ul: *„In God We Trust"*. Și americanii cred, câtă vreme au de ce crede! Dolarii lor continuă să fie la mare trecere, servind ca valută, în general, de rezervă, în special, în multe părți ale lumii, în ciuda unei noi crize prin care trec ei, ca urmare a evenimentelor din *Septembrie* 2001 și a războiului din *Irak*.

2.2.2. **Euro**

EURO, având sigla *EUR*[13] și acronimul €[14], este noua denumire a unității monetare europene *ECU*[15], introdusă de 12 țări[16] din cele 15 câte numără Uniunea Europeană[17], din care, în mod curios, Elveția – *fief*-ul bogaților lumii, nu face parte.

Introducerea monedei EURO este considerată a fi „cea mai însemnată realizare din istoria monetară a lumii"[18], survenită după îndelungate eforturi de depășire a tot felul de obstacole[19].

---

[13] Înregistrată la *Organizația Internațională pentru Standardizare* (ISO).

[14] De la litera grecească „ε" (epsilon), semnificând *leagănul civilizației europene*, și de la semnul „=" (egal), semnificând *stabilitate*, și (NB!) nu *egalitate*.

[15] *European Count*, după unii, *Currency*, după alții, *Unit*.

[16] Este vorba de: Austria, Belgia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Italia, Irlanda, Luxemburg, Olanda, Portugalia și Spania.

[17] Dintr-un motiv sau altul, au rămas în afara ariei de acțiune a mondei EURO: Anglia, Danemarca și Suedia.

[18] Teofil Bolchiș și Luminița Sâmbotin–Emba, *Moneda Euro și implicațiile ei pe piețele financiar-monetare*, „Finanțe, Credit, Contabilitate", nr. 4, 1999, p. 27.

[19] În acest sens, la un moment dat, secretarul general al Băncii Reglementelor Internaționale scria că „[...] instabilitatea, slăbiciunea, incertitudinea au frânat, de fapt, și au împiedecat procesul de integrare în loc să impulsioneze și să lanseze inițiative curajoase în sensul unificării [...] Grupurile se fac și se desfac în funcție de atitudini, de politici, de interese, de ambiții, de impulsuri naționaliste, de aspirațiile la putere sau de rigori comunitare [...] Din condeiele «eurocraților» ies continuu memorii, proiecte, decizii și directive [...] oameni politici, șefi de delegații se-ntrunesc până-n zori, se-nverșunează pentru o frază, un cuvânt, se ceartă, învăluind în optimism vătuit interviurile acordate jurnaliștilor [...] Oameni bine pregătiți și informați, proferează mijloace dialectice, dantele juridice prețioase, prevalându-se de mijloace sofisticate, de statistici aparent impecabile" [Antonio d'Aroma, *La situation monétaire internationale et l'intégration européenne*, 1974, „Bancaria", ian. 1974, p. 2-3 (citat după Victor Jinga, *Moneda și problemele ei contemporane*, vol. 2, ..., p. 111)].

Înfiinţarea unei monede comune a fost un deziderat al Europei postbelice, acela de unificare pe cale economică şi politică, în locul celei militare, presupusă a veni de la sine, după înfăptuirea celei dintâi.

Renăscută din cenuşa celui de-al doilea război mondial, Europa nu putea începe unirea sa printr-o monedă unică, ci prin constituirea mai întâi a unor comunităţi economice, iar cu ocazia semnării tratatului pentru una dintre asemenea comunităţi, mai precis a *tratatului* de formare a *Comunităţii Economice Europene* (CEE)[20], semnat la *Roma*, la 25 martie 1957, de către Belgia, Franţa, fosta R.F. Germania, Italia, Luxemburg şi Olanda, s-a stabilit, printre alte obiective, crearea, până la urmă, şi a unei monede unice.

În anul 1979, ţările CEE au creat *Sistemul Monetar European* (SME), care a introdus *ECU, ca unitate de cont europeană,* pentru comensurarea monedelor ţărilor participante la sistem şi pentru compensarea creanţelor şi datoriilor între băncile centrale din aceste ţări.

ECU „nu a fost o monedă în adevăratul sens al cuvântului, ci una compozită în cadrul căreia fiecare monedă naţională" a ţărilor membre „deţinea un anumit procentaj în funcţie de importanţa sa"[21].

De la *SME* s-a trecut, în anul 1990, la *Uniunea Monetară Europeană* (UME), premisă a mişcării libere a capitalurilor şi a eliminării restricţiilor privind cursurile de schimb ale monedelor naţionale europene.

Bazele teoretice ale *UME* (Uniunii Monetare Europene) au fost puse de profesorul universitar canadian Robert MUNDELL, răsplătit, în 1999, cu *Premiul Nobel* pentru economie.

În anul 1992, prin *Tratatul de la Maastricht*[22], s-a hotărât înfiinţarea *Uniunii Europene* (UE), prin care s-au mai făcut câţiva paşi în direcţia sporirii integrării europene; printre altele, s-a hotărât trecerea de la *ECU,* monedă doar de cont, la o monedă care să îndeplinească, în final, şi funcţia de *mijloc de circulaţie* în tranzacţiile comunitare.

Denumirea de *EURO* a noii monede[23] şi hotărârea de înlocuire a *ECU* cu *EUR* s-a luat de către *Consiliul European*[24] la *Întâlnirea* la nivel înalt a acestei instituţii comunitare de la Madrid din 15 şi 16 decembrie 1995.

---

[20] La data creării *Comunităţii Economice Europene* (CEE), în Europa Occidentală fiinţa deja *Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului* (CECA), prima organizaţie comunitară, înfiinţată în anul 1951 şi în care intrau aceleaşi 6 ţări care apoi au creat CEE.

[21] Valentin Leoveanu, *Euro – un nou început pentru Europa,* „Finanţe, Credit, Contabilitate", nr. 7-8, 1999, p. 62-63.

[22] Sau *MAESTRICHT* (ma:striht), oraş în sud-estul Olandei, la mică distanţă de Belgia şi de Germania.

[23] Se spune că acest nume a fost adoptat de 14 state din cele 15 ale UE, pentru că nemţii aveau probleme cu pronunţia lui ECU – propus de francezi.

[24] „*Consiliul european*, formă specială a Consiliului ministerial, a fost consacrat juridiceşte, ca organ comunitar, prin Actul unic european, din 1986. Se întruneşte la nivel de şefi de state sau guverne o dată la 6 luni, întâlnirea fiind organizată de ţara care a deţinut preşedenţia, la sfârşitul mandatului ei. Consiliul european este centrul de impulsionare a principalelor iniţiative politice ale Comunităţii şi este un organ de arbitraj în problemele litigioase din cadrul Consiliului ministerial. El dezbate şi problemele internaţionale de actualitate. Hotărârile sale nu sunt obligatorii, au însă valoare de decizii politice" (Marţian I. Niciu şi Gabriela Chivu, *Organizaţii internaţionale guvernamentale*, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 1998, p. 178).

Rata de înlocuire a fost de 1 EUR pentru 1 ECU.

În final, fiecare monedă a celor 12 țări a avut un curs oficial fix[25], după unii autori cu 5 zecimale[26], după alți autori cu 6 zecimale[27].

Conversia s-a făcut luând toate zecimalele în calcul, iar decontarea s-a făcut cu două zecimale, şi aici, după unii autori fără rotunjire[28], iar după alți autori cu rontunjirea în sus a sumei rezultate[29].

Dilema numărului de zecimale s-a terminat însă repede, odată cu trecerea timpului, căci de la 1 ianuarie 2002 moneda *EURO* a fost introdusă în circulație.

Pentru promovarea unei politici comunitare în materie monetară, *Tratatul de la Maastricht* a instituit *Banca Centrală Europeană* (BCE), cu sediul la Frankfurt pe Main, în fieful german, unde ea şi-a început activitatea în 1998, ca instituție pe deplin independentă.

Odată cu introducerea monedei *EUR*, băncile naționale şi-au pierdut dreptul de a emite bancnote (nu însă şi monede metalice) şi de a face o altă politică monetară decât prin *Sistemul European al Băncilor Centrale* (SBCE), sistem „responsabil cu definirea şi implementarea politicilor monetare în zona euro, cu operațiunile de schimburi pe piețele externe şi cu managementul rezervelor oficiale de monedă străină".

De la 1 ianuarie 2002 circulă 7 (şapte) *bancnote* euro şi 8 (opt) *monede* metalice euro.

Bancnotele euro sunt în cupiuri de 5, 10, 20, 50, 100, 200 şi 500[30] €, dedesene[31], culori şi dimensiuni diferite[32]. Ca mărime, cea mai mică este bancnota

---

[25] Cursul oficial cu 5 zecimale al unui *EUR* a fost de:

1,95583 mărci germane (DEM)	1.936,2700 lire italiene (ITL)	221,63800 escudos portugheze (PTE)
2,20371 guldeni olandezi (NLG)	0,78756 lire irlandeze (IEP)	40,33990 franci luxemburghezi (LUF)
6,55967 franci francezi (FRF)	166,38600 pesetas spaniole (ESP)	40,33990 franci belgieni (BEF)
5,94573 mărci finlandeze (FIM)	13,76030 şilingi austrieci (ATS)	340,750 drahme greceşti

[26] Teofil Bolchiş şi Luminița Sâmbotin–Emba, *op. cit.*, p. 28.

[27] Valentin Leoveanu, *op. cit.*, p. 63.

[28] Teofil Bolchiş şi Luminița Sâmbotin Emba, *op. cit.*, p. 28.

[29] Valentin Leoveanu, *op. cit.*, p. 63.

[30] Portughezii au zis că bancnotele de 200 şi 500 euro sunt, deocamdată, prea mari pentru ei, drept pentru care încă nu le-au tipărit; până una alta, vor accepta asemenea bancnote de la ceilalți co-*eur*-oni.

[31] Bancnotele *euro* au la bază desenele artistului austriac Robert Kalina, de la Imprimeria Băncii Centrale a Austriei.

[32] Culorile *dominante* şi dimensiunile bancnotelor *euro* sunt cele din tabelul de mai jos.

Cupiu	Culoare	Lungime	Lățime
5	Gri	120 mm	62 mm
10	Roşie	127 mm	67 mm
20	Albastră	133 mm	72 mm
50	Portocalie	140 mm	77 mm
100	Verde	147 mm	82 mm
200	Galbenă-maro	153 mm	82 mm
500	Purpurie (vişinie)	160 mm	82 mm

Culoarea *dominantă* este menită a ajuta pe cei care *nu văd* bine, iar dimensiunea geometrică ține seama de necesitatea distribuirii acestor semne băneşti prin bancomate, tot mai numeroase şi mai sofisticate.

de 5 €, iar cea mai mare este bancnota de 500 €, prima aproape cât un card şi ultima aproape cât o carte poştală.

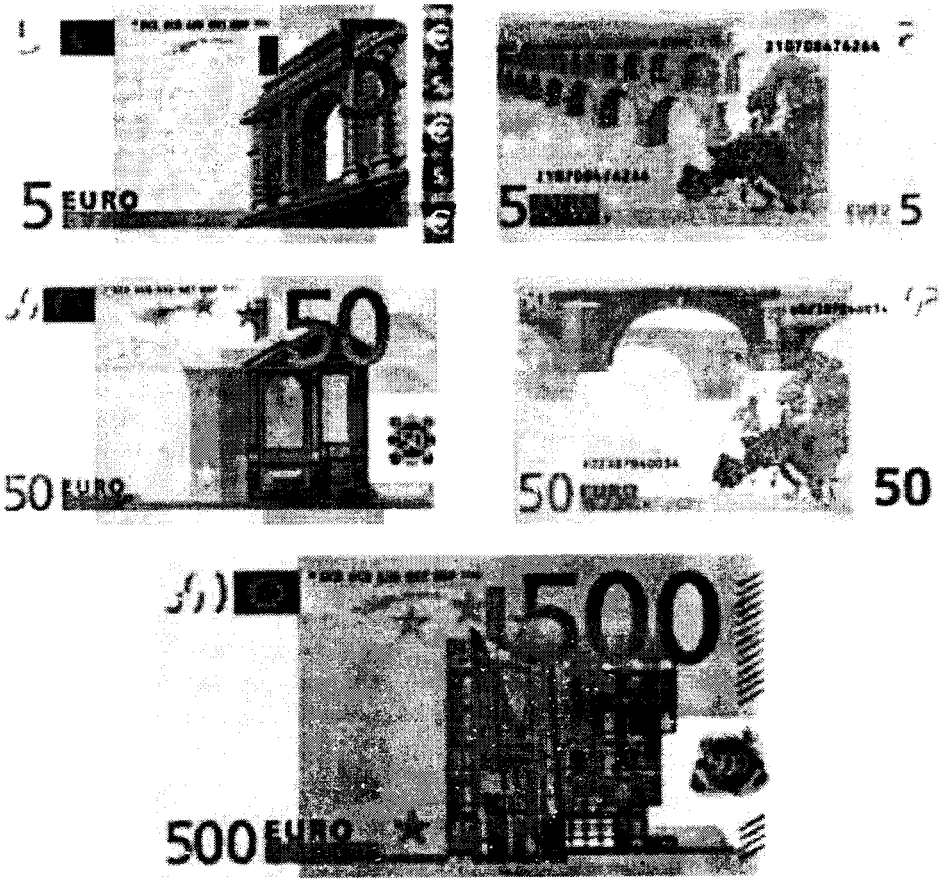

Fig. 3 – Conţinutul câtorva bancnote euro.

Dreptul de a emite *bancnote euro* aparţine Băncii Central Europene (BCE).

Monedele metalice sunt de 1, 2, 5, 10, 20 şi 50 de cenţi[33], şi de 1 şi 2 €, iar dreptul de a le bate şi pune în circulaţie aparţine guvernelor *Uniunii Monetare Euro*. Fiecare monedă metalică *euro* are o faţă cu o gravură specifică ţării care o emite şi o faţă cu o gravură comună tuturor ţărilor membre.

În afară de *gravură*, monedele metalice mai diferă prin *mărime* şi *culoare*.

În ceea ce priveşte culoarea, monedele de 1, 2, 5, 10, 20 şi 50 de cenţi sunt *monocolore*, iar monedele de 1 şi 2€ sunt *bicolore*; monedele de 1, 2 şi 5 cenţi sunt

[33] Cică finlandezii au hotărât să nu se deranjeze cu *baterea* de monede metalice de 1 şi 2 eurocenţi, fiind prea mici pentru mâinile lor, unde când ţie frig nici lucruri mai mari nu le poţi prinde între degete, darămite *monezi* cât nişte *pastile de medicamente*, extrem de subţiri.

roşiatice, monedele de 10, 20 şi 50 de cenţi sunt *galbene* sau *argintii*, moneda de 1€ este aurie cu mijlocul argintiu şi moneda de 2€ este argintie cu mijlocul auriu.

În concluzie, o mulţime de *feţe-feţe* (96 naţionale şi 8 comune, toate în 3 culori) pe mai bine de 50 miliarde de asemenea piese, cu care unii s-au obişnuit iar alţii mai au, probabil, până se vor obişnui.

La moneda metalică se adaugă bancnotele *euro*, pentru început, în sumă de 14,5 miliarde, din care 10 miliarde pentru scoaterea din circulaţie, prin înlocuire, a bancnotelor naţionale şi 4,5 miliarde ca rezervă.

„Drumul spre *iad* este *pavat* cu cele mai bune intenţii", spune un proverb.

Într-adevăr, ce poate fi mai lăudabil astăzi decât succesul în lupta cu inflaţia, de pildă, care bântuie în voie lumea de îndată ce *aurul* a încetat să mai fie o *monedă de circulaţie*.

Se vrea oare *euro* să rezolve această problemă doar la el *acasă* sau în întreaga lume, pentru care importanţa unei monede stabile este frecvent invocată ?

Este *euro* doar o necesitate internă a acelora care îndeplinesc condiţiile introducerii lui sau şi un bun prilej de a submina supremaţia *dolarului* în lume, unde, în numele unor intenţii la fel de lăudabile, acesta a cam subjugat şi subjugă pe oricine poate?

Dar englezii şi alţi îndreptăţiţi la *zona euro* de ce-o fi dând, cel puţin deocamdată[34], cu piciorul la ocazia de a-şi introduce şi ei pe ... *euro* în ţara lor? Văd ei în acesta un *Cal Troian?*

Iar noi, care nu contenim să fim amăgiţi cu intrarea în Uniunea Europeană, vom avea pe euro sau vom continua a rămâne la marginea zonei lui, precum Danemarca şi Suedia acuma, chiar dacă vom reuşi să fim alături de ele?

Câtă vreme succesul monedei *euro* nu este garantat 100%, nu ne rămâne decât să aşteptăm să vedem şi, până atunci, *să ne îmblânzim şi îngrăşăm puţin leii noştri rahitici!*

2.2.3. **Yenul**

Dacă te duci în Japonia trebuie să procedezi ca şi când mergi în alte ţări, să-ţi faci rost de bani locali, numiţi *yeni*[35], purtând acronimul ¥.

Yenii se prezintă sub formă de *monede metalice* [de 1 (din aluminiu[36]), 5 (găurit), 10, 50 (găurit), 100 şi 500[37] *yeni*] şi de *bancnote* (în cupiuri de 1000, 2000, 5000 şi 10000 *yeni*) – dintre care unele arată ca în *figura 4*.

---

[34] În iunie 2003, Parlamentul Marii Britanii a amânat din nou înlocuirea lirei sterline cu euro, dând câştig de cauză Trezoreriei, ajunsă, în această chestiune, în opoziţie cu ministrul de finanţe şi cu primul-ministru.

[35] Japonezii te sfătuiesc să ai cel puţin 5.000 de *yeni*, iar şi mai bine ar fi dacă ai avea între 10 şi 20.000 de yeni.

[36] Greutatea unei asemenea monede este mai mare decât cantitatea de aluminiu ce se poate cumpăra cu 1¥. Diferenţa de *valoare* reprezintă *disagio*.

[37] Această *monedă* a fost introdusă în anul 1990, în locul *bancnotei* de 500 ¥, iar din anul 2000 mai circulă, alături de ea, o monedă de 500 ¥, specială, menită a recâştiga încrederea vânzătorilor de articole de larg consum şi preparate alimentare prin maşini automate, în urma a tot mai multe cazuri de înşelăciune cu monedă metalică coreeană, cu putere de cumpărare mult mai mică.

Fig. 4 – Conţinutul a două bancnote japoneze.

Monedele metalice diferă ca mărime şi greutate în funcţie de valoarea lor nominală, iar bancnotele au aceeaşi *lăţime*, dar sunt de *culori* şi *lungimi* diferite (cea mai lungă fiind, bineînţeles, bancnota de 10000 ¥).

Pe una din feţele fiecărei monede metalice se află inscripţia *Nippon Koku*, care înseamnă *Japonia*, iar pe verso-ul fiecărei bancnote se află inscripţia *Nippon Ginko*, care înseamnă *Banca Japoniei*.

3. CIRCULAŢIA VALUTARĂ

Istoria de până acum confirmă faptul că „Numai economiile dominante lasă monedele să circule liber"[38] în lume, fără teama că acestea nu se vor mai întoarce de unde au plecat, ca şi atunci când banii erau confecţionaţi din *aur* sau alt *metal nobil*. Dimpotrivă, în condiţiile *monedelor-semne ale valorii*, emitentul lor doreşte ca ele – simple titluri impersonale de creanţă, să nu mai vină niciodată. Pentru americani, de pildă, cel mai avantajos este ca dolarii lor *vântură-lume* să stea împrăştiaţi pe mapamond, unde să se distrugă ori să se piardă, pe cât posibil; ei urăsc *transhumanţa* propriilor dolari, iar pe cei care totuşi se întorc îi primesc mai mult sau mai puţin depreciaţi; mai precis, în loc să primeşti ceva în plus pentru ce le-ai dat (fier, lemn, haine etc.) pentru ei ţi se mai ia, astfel că, după mai mulţi ani de umblat prin lume, în loc de o oaie pentru un miel primeşti un *miel* în loc de o oaie. Asta *da afacere, nu glumă!*

Astăzi, monedele acţionează unele în raport cu altele ca şi pe vremea când ele erau confecţionate din marfă-bani. Dolarul se ciocneşte de *euro* cum se ciocneau aurul şi argintul, iar leul se ciocneşte când de o valută, când de altă valută, cum se ciocnea arama de aur şi de argint.

Mutatis mutandis, ceea ce semnala în secolul al XIV-lea un italian[39], apoi întărea, în secolul al XV–XVI-lea, astronomul polonez – Copernic, şi enunţa, în final, oficialul guvernamental şi *financiarul* britanic – lordul Thomas Gresham, ca o lege economică care-i poartă în mod necuvenit numele, faptul că *moneda rea alungă din circulaţie moneda bună*[40], continuă să fie o realitate şi în zilele noastre.

În raport cu dolarul sau cu altă valută forte, leul nostru ne aminteşte de moneda proastă de altădată, confecţionată din aramă amestecată cu puţin argint (aliaj numit *bilon*) sau din aramă curată, folosită pentru tranzacţiile mărunte, plata salariilor şi alte cheltuieli mărunte, monedă aflată într-un proces de depreciere neîntreruptă în raport cu moneda de aur şi/sau de argint.

În loc de bani din aur sau din argint, care nu mai sunt de mult în circulaţie, *privilegiaţii* – comunişti ieri şi democraţi azi, procură şi *reţin dolari*[41] şi

---

[38] „Olanda în secolul al XVII-lea, Anglia în secolul al XVIII-lea, oraşele negustoreşti ale Italiei cu secole mai devreme (la Veneţia, argintul şi aurul intrau fără greutate şi ieşeau din nou cu condiţia să fie rebătute la Zecca). Să conchidem că libera circulaţie a metalelor preţioase, totdeauna un fapt de excepţie, a reprezentat opţiunea inteligentă a economiei dominante, unul din secretele măririi ei? Sau că, dimpotrivă, *numai economia dominantă îşi putea permite luxul unei asemenea libertăţi numai pentru ea, fără primejdie?*" (Fernand Braudel, *op. cit.*, p. 234).

[39] „Florentinul B. Davanzati, autor al cunoscutei lucrări «Lèzioni sulle monete», apărută în 1588, este ... enunţatorul, înaintea lui Gresham, a legii care poartă numele acestuia din urmă şi care, dealtfel, fusese semnalată în 1366 de Nicolae d'Oresme şi menţionată de Aristofan în comedia sa «Broaştele»" (Victor Jinga, *Moneda şi problemele ei contemporane*, vol. 1, Cluj-Napoca, Edit. Dacia, 1981, p. 41).

[40] „This phenomenon was apparently noticed by Copernicus, a Polish astronomer, in the fifteenth century, but it was formally stated by Sir Thomas Gresham, a British financier and governament official around 1550" (Paul W. Barkley, *Economics. The Way We Choose*, U.S.A., Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1977, p. 222).

[41] Un fost ministru de finanţe, Daniel Dăianu, aprecia că „neîncrederea în sistem [e vorba de cel bancar – preciz.ns., VM] se manifestă prin «*dolarizare*»" (citat din ziarul „Monitorul de Cluj", nr. 142 din 19 iunie 2000, p. 3), sau *eurozare*, adăugăm noi, astăzi.

euro[42]; ei nu păstrează leii, cu putere de cumpărare tot mai mică, decât atunci când rata dobânzii bancare este superioară ratei creşterii cursului valutar, ratei inflaţiei, sau ratei fructificării lor în alt mod[43]. De dimineaţa şi până noaptea târziu, *băieţii* sunt la datorie, aşteaptându-te cu valută ieftină şi oferindu-ţi valută scumpă, chiar falsă, câteodată, căci de, suntem într-o economie de piaţă *liberă* ... de *a jumuli* şi *a fi jumulit* oricât, dacă nu de oricine, atunci de privilegiaţii locului şi/sau momentului – cămătari, bancheri şi alţi mânuitori de sfori financiare.

Oamenii cu *simţ al banului* bagă de seamă că o monedă este *forte* în raport cu o altă monedă, dar şi că în deprecierea neîntreruptă a acesteia din urmă este conţinută o *depreciere* mai mică a monedei forte[44], adeseori cu largul *concurs al statului*, inclusiv al nostru, care *a reuşit*, în mai puţin de 14 ani, să devalorizeze moneda naţională de mai bine de 2.000 de ori[45].

Consecinţele deprecierii monedei forte sunt diferite, după cum este vorba de cel ce o posedă sau cel ce a pus-o în circulaţie: *primul* pierde, *al doilea* câştigă.

Cu cât moneda forte se depreciază mai uniform şi mai puţin decât monedele slabe, cu atât posesorii ei înghit *hapul* fără să crâcnească, iar printr-o depreciere anuală de numai 1%, o monedă forte se poate răscumpăra, după 40 de ani de umblat prin lume, cu numai 67% din valoarea ei iniţială; cu 45% la o depreciere anuală de 2% şi cu 30% la o depreciere anuală de 3%.

Dacă puteam face şi noi o asemenea afacere, acuma eram cineva. Cum n-a fost să fie, mai rămâne *visul* de a tipări mulţi bani, de a cumpăra cu ei tot ce ne trebuie şi de a-i răscumpăra, colo după vreun secol, pe mai nimic!

Până atunci însă, amintim că, până nu demult, la noi *valuta* era *monopol de stat*.

Acest monopol a fost instituit în august 1947, *pe de o parte*, prin *naţionalizarea*, de la persoanele stabilite în ţară, contra plăţii în lei stabilizaţi în ziua următoare anunţării măsurii, la cursul oficial, al *valutelor* [*efective* („monetele de metal sau de hârtie, precum şi biletele de bancă de orice fel, bătute sau emise în străinătate"), în *conturi* şi *creanţe*, aflate în ţară şi străinătate] comunicate, cu această ocazie, de Banca Naţională a României (BNR) şi a *devizelor* (cecuri şi ordine de plată) exprimate în

---

[42] Pentru români, *dolarizarea* sau *eurozarea* reprezintă *plasamentul* cu cea mai mare mobilitate (internaţională) şi lichiditate, care poate fi transformat în orice moment în monedă naţională; ea este accesibilă şi destul de sigură din punct de vedere al câştigului şi al conservării unei părţi mai mici sau mai mari din averea pe care o ai, în ţară sau într-un paradis financiar de pe glob. În schimb, de îndată ce vom fi precum SUA, Germania sau Elveţia vom propune, dacă vom mai apuca, o altă ordine de preferinţă.

[43] La concurenţă cu *dolarizarea* sau *eurozarea* se află plasarea leilor în titluri de stat (în lei sau/şi valută), în proprietăţi imobiliare (îndeosebi terenuri şi case), în acţiuni cotate la bursă, în unităţi de fonduri de risc şi chiar în poliţe de asigurare.

[44] „*Deprecierea valutară* reprezintă fenomenul prin care o monedă, pe un interval dat, îşi diminuează puterea de cumpărare în raport cu alte monezi" (Ligia Georgescu–Goloşoiu, *Mecanisme valutare*, Bucureşti, Edit. ASE, 2001, p. 15).

[45] Aşa, dacă citim *Buletinul statistic de preţuri*, editat de *Institutul Naţional de Statistică şi Studii Economice*. În schimb, potrivit unei alte *voci*, într-o perioadă mult mai lungă, 1948–2001, „coeficientul de actualizare a valorii leului" a fost de numai 1303,33 [BNR, *Ordin* (nr. 3 din 27 aprilie 2001) *privind coeficientul de actualizare a valorii leului de la data de 11 iunie 1948 până la data de 14 februarie 2001*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 229 din 4 mai 2001].

aceste valute, iar *pe de altă parte*, prin *declararea*, de către aceeaşi categorie de persoane, a celorlalte valute şi devize, urmând ca folosirea lor să fie făcută doar pe baza unei aprobări obţinute în prealabil de la BNR. Pentru reuşita acţiunii, s-a prevăzut că cine încalcă dispoziţiunile legii să fie pedepsit „cu confiscarea valorilor necedate sau nedeclarate, cu închisoare de la 5-25 ani şi cu amendă egală cu încincitul valorilor confiscate, fără a se putea acorda circumstanţe atenuante", iar „Dacă valorile necedate sau nedeclarate nu pot fi confiscate, indiferent din ce cauză, infractorii vor fi condamnaţi să plătească în folosul Statului o sumă egală cu de cinci ori echivalentul în lei a obiectului infracţiunii; această sumă se dublează în caz de necedarea aurului sau valutelor efective prevăzute în comunicatul Băncii Naţionale a României"[46].

După 13 ani, în 1960, prevederile legii acestui păcat originar au fost abandonate, nu însă şi *prada*. Dimpotrivă, în virtutea greşelii acceptate, s-a prevăzut că „Deţinerea, cu orice titlu, a mijloacelor de plată străine şi a metalelor preţioase, precum şi operaţiile de orice fel cu acestea constituie monopol valutar de stat şi sunt interzise, cu excepţiile expres prevăzute de lege"[47].

Şi asta, până mai ieri[48], când valuta nu putea fi deţinută decât de persoane autorizate. În rest, orice alt deţinător de un număr de dolari americani, mărci germane sau de alte unităţi băneşti străine trebuia să declara şi să predea valuta Băncii Naţionale a României, în schimbul unui echivalent în lei, stabilit în aşa fel încât statul să câştige *ceva*, iar deposedatul să se bucure că a scăpat de consecinţe nedorite.

Cunoaştem cazuri în care oamenii au avut de suportat ani în şir nenumărate controale în traficul rutier şi percheziţii la domiciliu pentru simplul fapt că le-au fost înscrise numerele de maşini pe bonurile valutare procurate de la cine ştie ce privilegiaţi ai vremii pentru a-şi procura ceva carburant în plus faţă de cantitatea raţionalizată din el.

Acuma? Valuta încasată nu mai trece în posesia statului, decât rareori[49], dar un anumit control al operaţiunilor cu ea continuă să se menţină[50], din varii motive[51].

---

[46] *** *Lege* (nr. 284 din 15 august 1947) *pentru cedarea către Banca Naţională a României a aurului, valutelor efective şi a altor mijloace de plată*, „M.Of. al României", nr. 186 din 15 august 1947.

[47] *** *Decret* (nr. 210 din 14 iunie 1960) *privind regimul mijloacelor de plată străine, metalelor preţioase şi pietrelor preţioase*, „Buletinul Oficial", nr. 8 din 17 iunie 1960, art. 1.

[48] *** *Decret-lege* (nr. 9 din 31 decembrie 1989) *privind abrogarea unor acte normative*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 9 din 31 decembrie 1989, articol unic, pct. 21.

[49] După anul 1989, celebru rămâne cazul *Stolojan* [fost prim-ministru şi pretendent apoi (în 2000 şi, probabil, 2004) la preşedenţia ţării], care a *naţionalizat* (ce-i drept, cu despăgubire) valuta aflată în conturile bancare.

[50] „La solicitarea efectuării unei plăţi externe, rezidenţii au obligaţia de a proba cu documente, inclusiv autorizaţia în cazul operaţiunilor supuse autorizării Băncii Naţionale a României, natura operaţiunii în valută şi suma transferată". În caz contrar, „este suficientă completarea pe principiul bunei-credinţe a formularului băncii" [BNR, *Regulamentul* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) ..., art. 7, modificat prin *Circulara nr. 5 din 13 februarie 2003* („M.Of. al României", Partea I, nr. 111 din 21 februarie 2003, art. 1, pct. 1)].

[51] „În scopuri statistice şi de informare, persoanele juridice şi fizice rezidente care încheie contracte cu nerezidenţi pentru operaţiuni de capital de natura datoriei private externe pe termen mediu şi lung au obligaţia să notifice operaţiunea respectivă la Banca Naţională a României – Direcţia statistică, în conformitate cu normele emise în acest sens de Banca Naţională a României" [BNR, *Circulara* (nr. 37 din 17 septembrie 2002) *pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 3/1997 privind efectuarea operaţiunilor valutare, cu modificările şi completările ulterioare, şi a Circularei Băncii Naţionale a României nr. 22/1999*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 700 din 25 septembrie 2002, art. 6, pct. 1].

Dintre restricţiile privind banii, cea mai răspândită a rămas *obligativitatea folosirii monedei naţionale* într-un număr mai mic sau mai mare dintre decontările care au loc *între graniţele ţării*[52]. Dar, nici în alte părţi ale lumii lucrurile nu-s prea diferite, din care cauză nici-o monedă nu mai circulă pe plan mondial absolut liber.

O altă restricţie vizează cantitatea de valută efectivă (numerar) cu care o persoană fizică poate intra sau ieşi din ţară de fiecare dată[53]; la fel, în limita unei sume mult mai mici, se pot introduce sau scoate din România sume efective (numerar) în lei/persoană/călătorie[54]; sumele ce depăşesc limitele stabilite se depun la organele vamale din punctele de trecere a frontierei de stat româneşti, plătind un comision vamal penalizator, diferenţiat, după cum e vorba de *lei* sau de *valută*[55]; de aici, sau de unde va fi dusă, banii rămaşi se pot recupera, la cererea depunătorului, la ieşirea din ţară, respectiv, la întoarcerea în ţară, sau cel mai târziu în termen de 3 ani de la data consemnării; sumele nedeclarate se confiscă[56], iar cele neridicate se

---

[52] „Pe teritoriul României încasările şi plăţile între rezidenţi se realizează în moneda naţională (leu). Fac excepţie de la prevederile alineatului precedent următoarele categorii de rezidenţi autorizate prin regulament să efectueze operaţiuni valutare pe teritoriul României: a) băncile – pentru operaţiuni valutare prevăzute în autorizaţia de funcţionare; b) persoanele juridice – care efectuează operaţiuni valutare decurgând din contracte de comerţ exterior (export, import de bunuri), pe baza contractelor de comision între comisionar şi comitent; c) persoanele fizice şi juridice – pentru operaţiuni valutare ce decurg din acte de comerţ derulate în zone libere, porturi, aeroporturi, puncte de control al trecerii frontierei de stat, trenuri internaţionale, la bordul aeronavelor şi navelor, pe parcurs extern; d) persoanele fizice şi juridice – care beneficiază de prevederi legale exprese ce le dau dreptul de a efectua operaţiuni valutare pe teritoriul României; e) persoanele fizice – pentru operaţiuni valutare între ele, cu caracter incidental" [BNR, *Regulamentul* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) ..., art. 18].

[53] Până la începutul anului 1998, această limită era de 10.000 dolari SUA la intrare şi 5.000$ la ieşire; apoi, s-a introdus limita de 10.000 $ şi la ieşire. „Această măsură de protecţie nu este o invenţie a Băncii Naţionale. Băncile centrale din mai toate statele cu economie dezvoltată au adoptat o astfel de măsură în primul rând din dorinţa de protejare a monedelor proprii, dar şi din motive de natură penală (aşa-numiţii «bani murdari», care sunt trimişi spre spălare în ţările în care legislaţia este mai flexibilă în domeniu sau chiar posibilitatea traficului cu valută falsă)" (Constantin Rotaru, *Unele cerinţe legislative privind exporturile*, „Finanţe, Credit, Contabilitate", nr. 1-2, 1996, p. 43).

[54] La nivelul anului 1994, această limită era de 100.000 lei. La începutul anului 1998, această limită a fost ridicată la 500.000 lei, „cu excepţia persoanelor fizice rezidente în Republica Moldova ori în România ce pot scoate şi introduce din/în România cu ocazia călătoriilor efectuate în cele două ţări sume în numerar până la maximum 4.000.000 lei/persoană/călătorie" [BNR, *Regulamentul* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) *privind efectuarea operaţiunilor valutare*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 395 din 31 decembrie 1997].

[55] „Se instituie un comision de 10% pentru sumele în lei efectiv declarate de călători la ieşirea din ţară şi reţinute de organele vamale, precum şi un comision de 5% pentru sumele în valuta care se consemnează la unităţile bancare, prin unităţile vamale, de la persoanele fizice care intră şi care ies din România" [*** *Hotărâre* (nr. 554 din 5 august 1991) *privind instituirea comisionului pentru sumele în lei şi în valută consemnate prin unităţile vamale*, „M.Of. al României", Partea I-a, nr. 176 din 29 august 1991, art. 1].

[56] În 18.10.2000, Vama din Giurgiu a descoperit (la un şofer turc ce venea din Anglia într-o cursă de rutină), 50.000 l.st. ascunse sumar (într-o pungă, sacoşă sau cam aşa ceva, sub scaunul acestuia), din care au lăsat posesorului lor 6.850 l.st., echivalentul a 10.000 $, iar restul i-a confiscat, aplicând celui care nu i-a declarat şi o amendă de vreo 700.000 lei (cca 27–28$).

prescriu, făcându-se venit la bugetul de stat[57]. Deci, nu uitați să vă recuperați în timp util banii lăsați cu voie sau fără voie în vreun punct vamal al României, căci până *mâine* s-ar putea ca lucrurile să se încurce, din cauza *regionalizării*, a *globalizării* sau a cine mai ştie ce anume!

Potrivit reglementărilor în vigoare, „Rezidenții sunt obligați", cu unele excepții, „să transfere sau să repatrieze în valută convertibilă şi/sau monedă națională toate sumele dobândite din operațiuni cu străinătatea, mai puțin taxele, comisioanele şi alte cheltuieli aferente (corespunzător cu uzanțele bancare internaționale), în conformitate cu reglementările legale"[58].

Sumele în valută ajung într-un cont sau altul al persoanei rezidente în România fie prin depuneri în numerar (cash), fie prin transferuri interbancare, iar „data încasării (repatrierii) valutei este data la care sumele de încasat au fost creditate în contul de corespondent al societății bancare a exportatorilor, prestatorilor de servicii sau al celorlalți agenți economici beneficiari ai sumelor încasate"[59].

Repatrierea valutei trebuie făcută într-un anumit timp de la data efectuării tranzacției externe, în funcție de felul bunurilor tranzacționate, modalitățile de plată convenite şi zona geografică a partenerului extern, termene a căror nerespectare atrage după sine amenzi contravenționale substanțiale.

Odată ajuns în România, *dolarul*, bunăoară, are mare trecere, dar cu el nu poți cumpăra lapte de la prăvălie şi nici achita fiscului impozitul pe casă ori pe maşină, iar în S.U.A. nu-i valabilă reciproca, atât în privința *leului* românesc cât şi a altei unități băneşti aflate în circulație pe glob[60].

În aceste condiții, dacă nu faci o ieşire în străinătate pe cont propriu sau dacă nu ceri să ți se aducă ori trimită din străinătate ceva care costă, nu-ți rămâne decât să-ți păstrezi valuta, care o ai, acasă, într-un loc ferit de ochiul lacom al celui care ar putea fi tentat de ea, sau la o bancă, într-un cont la vedere ori la termen, pentru o rată a dobânzii deloc încurajatoare, datorită slabei ei utilizări în scopuri comerciale, vreme în care statul continuă să facă împrumuturi externe de 4-5 ori mai scumpe.

Circulația banilor ca valută e o problemă şi la alții, nu numai la noi, şi chiar pe plan internațional, datorită migrației capitalului, evaziunii fiscale şi fraudelor.

---

[57] BNR, *Regulament* (nr. 7 din 18 august 1994) *privind efectuarea operațiunilor valutare*, în „M.Of. al României", Partea I, nr. 263 din 19 septembrie 1994, anexa 1 şi *Regulamentul* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) ..., N.R.V. 7.

[58] „Fac excepție de la obligația de repatriere: a) băncile – pentru activitățile desfăşurate în baza autorizației de funcționare; b) rezidenții – persoane juridice autorizate de Banca Națională a României să dețină conturi valutare în străinătate; c) rezidenții – persoane fizice care realizează venituri în valută în străinătate" [BNR, *Regulament* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) ..., art. 15].

[59] BNR, Ministerul Comerțului şi Ministerul Finanțelor, *Instrucțiuni* (nr. 15.086 din 20 octombrie 1995) *de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 18/1994 privind măsuri pentru întărirea disciplinei financiare a agenților economici*, aprobată prin Legea nr. 12/1995, „M.Of. al României", Partea I, nr. 259 din 9 noiembrie 1995, pct.1.

[60] „Circularea paralelă de mai multe monede în limitele aceluiaşi teritoriu vamal şi monetar prilejuieşte complicații, agio şi speculații" (Victor Jinga, *Moneda şi problemele ei contemporane*, vol. 2, Cluj-Napoca, Edit. Dacia, 1981, p. 113).

Pentru a reduce pierderile semnificative în veniturile lor bugetare, statele membre ale Uniunii Europene au ajuns la un acord cu privire la impozitarea, începând cu 2005, a dobânzilor pentru depozitele bancare constituite de rezidenţii unui stat în oricare dintre celelalte state.

4. CURSURI VALUTARE

Fiecare dintre noi poate constata că oamenii comunică între ei în diferite chipuri, dintre care unul este *schimbul de bani*, în legătură cu care avem *cursul* la care se realizează acest schimb şi *formele* lui de manifestare.

4.1. ACCEPŢIUNI ALE CURSULUI VALUTAR

Sub presiunea cotidianului, specialistul şi, mai ales, omul de rând vede în orice raport actual de schimb dintre un fel de bani şi alt fel de bani un *curs*, când e zgârcit la vorbă, *de schimb*[61] sau *valutar*[62], când e mai responsabil de ceea ce spune.

Prin analogie cu raportul cantitativ în care o marfă oarecare (o bucată de pâine, un kg de zahăr, o haină etc.) se schimbă cu o sumă de bani numită *preţ*, tot aşa şi suma de bani pe care se schimbă un altfel de bani reprezintă un *preţ*.

Spre deosebire însă de *preţul* unei pâini sau al unei convorbiri telefonice, preţul unei categorii sau alta de bani se consideră a fi *preţul preţurilor*[63].

Ca raport (cantitativ) în care un fel de bani se schimbă pe alt fel de bani, *cursul*, *cursul de schimb*, *cursul valutar*, *preţul preţurilor* se estimează, evaluează printr-o operaţiune numită *cotare*, de unde s-a ajuns la încă o denumire specifică lui, aceea de *cotă* sau *cotaţie*[64].

Dincolo de mulţimea de expresii cu care oamenii se înghesuie să numească acelaşi lucru, se constată că, şi în acest caz, limbajul scris şi oral trădează o înţelegere diferită a acestui subiect, cu consecinţe pe măsura concordanţei dintre a spune că mergi spre democraţie instaurând o dictatură, lupţi pentru pace înarmându-te şi războindu-te cu cine mai ştie cine, combaţi mafia organizând-o şi mai bine, ajuţi pe cineva răpindu-i libertatea ş.a.m.d.; viaţa este plină de asemenea curiozităţi!

Cursul valutar este o expresie comună celor două cantităţi de monedă pe care posesorii lor le schimbă între ei, iar pentru *operaţionalizare* ea trebuie particularizată, aplicată la fiecare monedă în parte.

---

[61] „Cursul valutar este raportul de schimb sau preţul dintre două monede, fiind cunoscut şi sub numele de rată de schimb" (Elena şi Anton Drăgoescu, *op. cit.*, p. 64).

[62] „**CURS VALUTAR (Curs de schimb)**, preţul unei monede exprimat într-o altă monedă" [Dumitru Ciucur, în: Niţă Dobrotă (coordonator), *Dicţionar de economie*, Bucureşti, Edit. Economică, 1999, p. 160].

[63] „După părerea noastră, în această privinţă, nu s-a exagerat deloc" (Gheorghe Postelnicu, *Resorturile inflaţiei contemporane*, Cluj-Napoca, Edit. Presa Universitară Clujeană, 1999, p. 158).

[64] „Stabilirea raporturilor de schimb dintre moneda naţională şi monedele străine şi publicarea lor de către autoritatea monetară sau de alte bănci poartă denumirea de cotaţie iar listele cuprinzând cursurile se numesc cote" (Elena şi Anton Drăgoescu, *op. cit.*, p. 70).

Trebuie ştiut dacă *cursul leului*, de pildă, e *câți dolari primeşti* pentru 1, 100 sau 1.000 de lei, ori *câți lei dai* sau *face un dolar?* Ne punem o asemenea întrebare având în vedere faptul că uneori ne încurcăm în exprimări.

Potrivit definiției date *cursului valutar* – prețul unei monede exprimată în altă monedă, **răspunsul** care se impune este *câți dolari primeşti* pentru 1, 100 sau 1.000 lei, şi invers, cursul dolarului e câți lei primim pentru un dolar.

Această logică o găsim în două moduri de scriere în lume a unei liste de cursuri valutare: ca echivalent în monedă națională a unei monede străine[65], şi invers, ca echivalent în monedă străină a monedei naționale[66].

În țara noastră se practică prima formă de scriere, adică 1 $ = *x lei*, 1€ = *y lei* etc.

4.2. FORME ALE CURSULUI VALUTAR

În ultima vreme, în limbajul scris şi oral se acordă mare atenție *formei* unui conținut sau altul, context în care putem înscrie şi o sumară discuție asupra cursului de schimb: a) nominal şi real; b) fix şi variabil.

4.2.1. **Curs de schimb nominal şi real**

Schimbul dintre 2 (două) cantități de bani diferiți poate fi privit în sine şi/sau ca un raport de schimb mai mult sau mai puțin echivalent, lucru pe care îl punem în evidență cu ajutorul noțiunilor de 1) *curs de schimb nominal* şi 2) *curs de schimb real.*

4.2.1.1. *Curs de schimb nominal*

Este orice raport de schimb a unei cantități *x* de *bani* de un anumit fel (*dinari, lei* etc.) cu o cantitate *y* de *bani* de un alt fel (*taleri, dolari* etc.), privit în sine, făcând abstracție, deci, de echivalența lui.

La acest curs, majoritatea oamenilor se opresc ca la orice alt preț, fără a şti cât e valoare (de schimb) şi cât e abatere de la această valoare.

4.2.1.2. *Curs de schimb real*

Schimbul unei cantități *x* de *bani* de un anumit fel (*dinari, lei* etc.) cu o cantitate *y* de *bani* de un alt fel (*taleri, dolari* etc.) poate fi mai mult sau mai puțin

---

[65] „În majoritatea țărilor, cursul valutelor se exprimă ca echivalent în moneda națională pentru o unitate, 100 sau 1000 unități monetare străine (valutare) [...] Această metodă de cotare se numeşte cotație directă sau incertă" (Elena şi Anton Drăgoescu, *op. cit.*, p. 70).

[66] „În alte țări, anglo-saxone în general, cursul valutelor se exprimă ca echivalent de unități monetare străine (de valută) care revine pentru o unitate monetară națională" (Elena şi Anton Drăgoescu, *op. cit.*, p. 70).

echivalent, în funcţie de felul banilor ce se schimbă şi de baza/temeiul de echivalenţă folosit, perspectivă din care putem vorbi de: a) *paritate marfă-bani*, b) *paritate valutară* şi c) *paritate putere de cumpărare*.

a) Paritate marfă-bani

Paritatea este o expresie a echivalenţei a două lucruri dintr-un anumit punct de vedere (număr, greutate, valoare de schimb etc.).

Atunci când am avut două monede purtând nume diferite (*dinar* şi *taler*, să zicem), dar confecţionate din acelaşi fel de marfă-bani (fie *argint*, fie *aur*, bunăoară), paritatea era dată de raportul cantitativ dintre ele.

În acel caz, *y taleri* reprezentau un curs de schimb real a *x dinari* în măsura în care ei aveau *acelaşi conţinut de metal monetar* ca şi aceşti din urmă bani.

Cu timpul, marfa monetară a fost înlocuită cu semne convertibile în aceasta. În mod corespunzător, *z lei* (de pleu) au devenit egali cu *w dolari* (de hârtie) când fiecare cantitate din aceşti bani putea fi convertită în aceeaşi cantitate de marfă-bani, aur, să zicem.

b) Paritate valutară

Pe măsură ce *valuta* a devenit o noţiune comună, *cursul valutar* a început să fie folosit ca *sinonim al cursului de schimb*, iar pentru aprecierea justeţei acestuia s-a recurs la o *terţă valută*, de unde şi numele de *paritate valutară*[67].

Aşadar, schimbând 100 *lei* cu 1 *forint*, să zicem, avem un curs valutar nominal, în vreme ce cursul valutar real în funcţie de paritatea *dolar*, de pildă, poate fi de 0,97 sau 1,04 forinţi pentru un 150 lei.

c) Paritate putere de cumpărare

Cursul valutar practicat la un moment dat poate fi o expresie mai mult sau mai puţin aproximativă a raportului dintre preţurile bunurilor care se pot cumpăra cu cele 2 (două) monede aflate în raport de schimb între ele.

Calculat ca raport între două sume de preţuri (exprimate în cele două monede) ale uneia şi aceleiaşi serii de bunuri ce se vând şi cumpără, *cursul valutar* este cunoscut sub numele de curs valutar ***real*** bazat pe *puterea de cumpărare* a celor două feluri de bani.

Pentru ilustrare, fie vorba de datele ipotetice din *tabelul 2*[68].

---

[67] „În cazul în care valorile paritare sunt exprimate într-o terţă valută luată ca bază de calcul, **p**(aritatea) respectivă se numeşte **p.** *valutară*" (Costin C. Kiriţescu, *Moneda. Mică enciclopedie*, Bucureşti, Edit. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, p. 229).

[68] Pentru mai multe detalii, a se vedea Vasile Marian, *Preţuri şi tarife*, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2003, p. 312.

Tabelul 2

Prețuri în diferite monede pentru o serie de bunuri-marfă

No	Mărfuri		Prețuri			
	Denumire	Cantități	În monedă națională		În monedă străină	
			Unitar(e)	Total(e) Col.2x3	Unitar(e)	Total(e) Col.2x5
0	1	2	3	4	5	6
1	$B(M)_1$	10	0,99392	9,93923	0,5	5
2	$B(M)_2$	8	1,15019	9,20150	1,0	8
3	$B(M)_3$	5	3,78203	18,91016	6,0	30
4	$B(M)_4$	12	0,75812	9,09739	2,0	24
5	$B(M)_5$	9	0,89557	8,06009	2,0	18
6	$B(M)_6$	10	1,27550	12,75499	2,1	21
7	$B(M)_7$	20	0,52277	10,45540	1,2	24
8	$B(M)_8$	40	0,19071	7,62832	0,3	12
9	$B(M)_9$	50	0,28081	14,04059	0,4	20
10	$B(M)_{10}$	25	1,65325	41,33115	3,0	75
Total			*	**141,41882**	*	**237**

Pentru generalizare, notăm:

i – felul bunului (grâu, cherestea etc.) supus observării statistice, $i = \overline{1,\ m}$;

j – varianta caracteristicii statistice (preț) observat(e), $j = \overline{1,\ n}$;

q_{ij} – cantitatea de bun i, pentru care prețul este același, j;

p_{ij}^{mn} – prețul cantității j de bun i, în monedă națională;

p_{ij}^{ms} – prețul cantității j de bun i, în monedă străină (în valută);

C_{mn}^{r} – cursul real al monedei naționale;

C_{ms}^{r} – cursul real al monedei străine (valutei),

și obținem

$$C_{mn}^{r} = \frac{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij} p_{ij}^{ms}}{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij} p_{ij}^{mn}}, \tag{1a}$$

$$C_{ms}^{r} = \frac{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij} p_{ij}^{mn}}{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij} p_{ij}^{ms}}. \tag{1b}$$

4.2.2. **Curs de schimb fix și flotant**

Privit în timp, *cursul valutar* poate fi *constant* sau *variabil.*

Cursul unei monede poate fi constant ca urmare a stabilităţii condiţiilor de formare a acestuia pe piaţă în mod liber sau ca urmare a impunerii lui de către o anumită autoritate (de obicei, banca centrală). În acest din urmă caz vorbim de un *curs valutar (de schimb) fix.*

În opoziţie cu *cursul valutar fix* avem *cursul valutar variabil, flexibil* sau *flotant*[69].

În practică, cursul valutar este când fix, când flotant, când un amestec al acestor două tipuri fundamentale de cursuri, luate în diferite proporţii[70], după cum poţi fi *ciupit*, în numele rolului stabilizator al speculaţiei şi al rolului regulator al pieţii – două teze care până acuma s-au dovedit a fi avantajoase doar marelui capital.

În România, cursurile de schimb ale leului se stabilesc pe piaţa valutară, pe baza cererii şi ofertei şi cu respectarea procedurilor elaborate de Banca Naţională a României[71].

Cititorul interesat se poate convinge de justeţea sau injustetea acestei idei teoretice a Băncii Naţionale a României, recurgând la un schimb valutar, în care el poate opta între a nu cumpăra sau vinde o valută şi a accepta preţul ce ţi se modifică sub ochii tăi de cel autorizat să facă o asemenea tranzacţie. Aceasta e cererea şi oferta în domeniul valutar, pe care se bazează concluzia amintită.

4.3. DINAMICA CURSULUI VALUTAR

Nivelul unui curs valutar nu este dat odată pentru totdeauna; mai devreme sau mai târziu, el se modifică; pentru mâine sau săptămâna viitoare, Banca Naţională a României comunică un curs valutar nominal mai mare, egal sau mai mic decât cursul valutar de ieri sau decât săptămâna trecută. Apoi, băncile comerciale şi casele de schimb îşi stabilesc şi modifică cum vreau cursurile lor de schimb valutar.

Pe lângă cursuri valutare nominale avem cursuri valutare reale, iar în toate aceste cazuri se pune problema, pe de o parte, *înţelegerii sensului* creşterii sau

---

[69] „În literatura de specialitate se disting două regimuri fundamentale ale cursului de schimb. În cadrul regimului cursului fix de schimb, banca centrală utilizează rezervele valutare oficiale pentru menţinerea cursului de schimb la nivelul stabilit. În cadrul regimului cursului flotant de schimb, acesta este determinat pe baza cererii şi ofertei, utilizarea rezervelor valutare fiind exclusă" (Răzvan Păunoiu, *Impactul aprecierii cursului de schimb asupra importurilor*, „Finanţe, Credit, Contabilitate", nr. 4, 1999, p. 30).

[70] „**CURS VALUTAR FLOTANT,** cursul flexibil ce se formează liber în funcţie de cerere şi ofertă, fără nici o intervenţie din partea băncii centrale (flotare pură) sau cu o intervenţie minimă (flotare impură)" [Dumitru Ciucur, în: Niţă Dobrotă (coordonator), *op. cit.*, p. 160]; „Practic, regimurile cursurilor de schimb se situează între cele două repere fundamentale" (Răzvan Păunoiu, *op.cit.*, p. 30).

[71] „Cursurile de schimb ale leului faţă de monedele altor ţări şi faţă de monedele compozite (D.S.T. şi E.C.U.) se stabilesc pe piaţa valutară, pe baza cererii şi ofertei şi cu respectarea procedurilor elaborate de Banca Naţională a României" [BNR, *Regulament* (nr. 7 din 18 august 1994) *privind efectuarea operaţiunilor valutare*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 263 din 19 septembrie 1994, pct. 21]; „**Piaţa valutară** se defineşte ca o piaţă continuă în care se efectuează vânzări şi cumpărări de valute contra monedei naţionale sau alte valute la cursuri de schimb determinate liber de intermediari autorizaţi de Banca Naţională a României să participe în nume şi în cont propriu şi/sau în nume propriu şi în contul clienţilor" [BNR, *Regulamentul* (nr. 3 din 23 decembrie 1997) ..., art. 1].

descreşterii unui curs valutar sau altul, şi pe de altă parte, *măsurării* eventualelor modificări survenite.

În ceea ce priveşte *prima chestiune*, găsim util a (re)aminti că acesta este o mărime relativă a ceva — a mărfii ca valoare, într-unul din multele sensuri ale acestei noţiuni, deci nu în general.

Pornind de aici, prin analogie cu preţul unui kg de mere, care creşte dacă în loc de 5.000 lei capăt 6.000 lei, cursul nominal a 1.000 lei creşte dacă pentru ei capăt 6 cenţi în loc de 5 cenţi, şi invers, dacă un dolar se vinde cu mai mulţi lei, cursul nominal al leului scade[72].

În schimb, cursul real al unei monede creşte sau scade după cum creşte sau scade un *raport* de preţuri, nu pur şi simplu preţurile[73].

În ceea ce priveşte *a doua chestiune* – măsurarea dinamicii modificării unui curs de schimb, aceasta se rezolvă cu ajutorul unui *indice* al respectivului curs valutar.

Pentru cursul valutar nominal, avem:

$$I_{1/0}^{C_{mn}^{n}} = \frac{C_{mn_1}^{n}}{C_{mn_0}^{n}}(100) \tag{2a}$$

$$I_{1/0}^{C_{ms}^{n}} = \frac{C_{ms_1}^{n}}{C_{ms_0}^{n}}(100) \tag{2b}$$

$$\frac{I_{1/0}^{C_{mn}^{n}} \cdot I_{1/0}^{C_{ms}^{n}}}{(100)} = 1(00) \tag{2c}$$

Pentru cursul valutar real, avem:

$$I_{1/0}^{C_{mn}^{r}} = \frac{C_{mn_1}^{r}}{C_{mn_0}^{r}}(100) = \left(\frac{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_1} p_{ij_1}^{ms}}{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_1} p_{ij_1}^{mn}} : \frac{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_0} p_{ij_0}^{ms}}{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_0} p_{ij_0}^{mn}} \right) (100) \tag{3a}$$

---

[72] „Este foarte important, pentru a putea interpreta corect modificările de cursuri, de a fi atenţi" la modurile „convenţionale de scriere a cursurilor. Când dolarul urcă la Paris cursul său creşte în franci francezi; invers, când dolarul urcă la Londra, mărimea cifrei care indică cursul scade (pentru că trebuiesc mai puţini dolari pentru a cumpăra o liră sterlină" (Elena şi Anton Drăgoescu, *op. cit.*, p. 71).

[73] „Atât cursul nominal de schimb, cât şi cursul real de schimb sunt preţuri relative. Cursul nominal de schimb reprezintă preţul relativ al monedei interne în raport cu o valută, iar cursul real de schimb este preţul relativ al bunurilor şi serviciilor tranzacţionate în economia internă în raport cu bunurile şi serviciile tranzacţionate în economia internaţională. Creşterea cursului de schimb real reprezintă a depreciere reală, iar reducerea cursului real de schimb este o apreciere reală". Ca atare, „În cazul unei deprecieri reale, bunurile şi serviciile interne devin relativ mai ieftine în raport cu bunurile şi serviciile internaţionale. Cererea externă pentru bunurile şi serviciile interne creşte, iar cererea internă pentru bunurile şi serviciile internaţionale se reduce. În cazul unei aprecieri reale, bunurile şi serviciile interne devin relativ mai scumpe în raport cu bunurile şi serviciile internaţionale" [Răzvan Păunoiu, *Impactul aprecierii cursului de schimb asupra importurilor*, „Finanţe, Credit, Contabilitate", nr. 4, 1999, p. 30 şi 31].

$$I_{1/0}^{C_{ms}^r} = \frac{C_{ms_1}^r}{C_{ms_0}^r}(100) = \left(\frac{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_1} p_{ij_1}^{mn}}{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_1} p_{ij_1}^{ms}} : \frac{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} q_{ij_0} p_{ij_0}^{mn}}{\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{m} q_{ij_0} p_{ij_0}^{ms}} \right) (100) \qquad (3b)$$

$$\frac{I_{1/0}^{C_{mn}^r} \cdot I_{1/0}^{C_{ms}^r}}{(100)} = 1(00) \qquad (3c)$$

Această reprezentare matematică a dinamicii/modificării în timp a unui curs monetar (nominal) sau altul (real) este relativ simplă. În schimb, aplicarea unora dintre formulele prezentate este dificilă. În concret, avem în vedere calculul indicelui cursului real al unei monede ($I_{1/0}^{C_{mn}^r}$ sau $I_{1/0}^{C_{ms}^r}$), care ridică probleme complicate de stabilire a felului şi volumului de mărfuri q_i $(i = \overline{1,\ m})$ supuse observării în cele două arii de practicare a preţurilor în monede diferite (*mn* şi *ms*).

Astfel de dificultăţi pot fi înlăturate, cel puţin parţial, dacă ne gândim că prin inversarea termenilor extremi în formula de calcul a lui $I_{1/0}^{C_{mn}^r}$ sau $I_{1/0}^{C_{ms}^r}$ se ajunge la un raport de 2 (doi) indici de preţuri particulari ce pot fi înlocuiţi, la nevoie, cu 2 (doi) indici de preţuri mai generali, precum *indicele preţurilor producţiei industriale* (*IPPI*) sau *indicele preţurilor bunurilor de consum* (*IPBC*), pe care statistica oficială îl calculează atât la noi (în *mn*), cât şi în ţara cu moneda străină (*ms*) pe care o avem în vedere.

Ce-i drept, indicii de preţuri mai generali sunt mărimi *aproximative* în raport cu indicii de preţuri particulari, dar totuşi *reprezentative*.

Aproximaţia este dată de deosebirile, pe de o parte, de volum şi structură a bunurilor la care preţurile sunt consemnate, iar pe de altă parte, de metodologie folosită în culegerea şi prelucrarea datelor; unele sunt bunurile care se produc şi comercializează în SUA sau Uniunea Europeană şi altele cele din România, iar într-un loc se procedează într-un fel şi în alt loc mai mult sau mai puţin altfel[74]. Cu toate deosebirile existente, prin extrapolare rezultatele se complinesc, iar micile erori se compensează.

Dacă notăm:

---

[74] „Analizând evoluţia preţurilor de consum consemnate şi urmărite de CNS în statistica oficială a statului, trebuie să consemnăm neapărat că ele reprezintă indicii preţurilor produselor agricole şi prelucrate, alimentare, industriale şi servicii, mărfuri de subzistenţă şi de calitate de masă, deosebindu-se total de indicatorii prezentaţi în statisticile oficiale ale ţărilor dezvoltate, denumiţi tot indici ai preţurilor de consum, dar care cuprind întregul volum şi sortiment de produse şi servicii desfăcute şi prestate cu amănuntul sau prin alte forme specifice" (Oprea Vasiloiu, *Preţurile – evoluţii şi consecinţe*, în *Procese financiar-monetare ale tranziţiei: probleme şi dileme*, Editor Academia Română – Institutul de Cercetări Financiare şi Monetare „Victor Slăvescu", Buzău, Edit. Alpha, 1998, p. 464-465).

$I_{1/0}^{Pms}$ – indicele preţurilor în monedă străină în perioada curentă (1) faţă de perioada de bază (0);

$I_{1/0}^{Pmn}$ – indicele preţurilor în monedă naţională în perioada curentă (1) faţă de perioada de bază (0);

$I_{1/0}^{Cmn}$ – indicele cotaţiei monedei naţionale în perioada curentă (1) faţă de perioada de bază (0);

$I_{1/0}^{Cms}$ – indicele cotaţiei monedei străine în perioada curentă (1) faţă de perioada de bază (0),

atunci

$$I_{1/0}^{C_{mn}^{r}} = \frac{I_{1/0}^{Pms}}{I_{1/0}^{Pmn}} \times 100, \tag{4a}$$

$$I_{1/0}^{C_{ms}^{r}} = \frac{I_{1/0}^{Pmn}}{I_{1/0}^{Pms}} \times 100. \tag{4b}$$

Să presupunem că avem acces la *internet* şi aflăm că în anul 2001 indicele preţurilor în dolari americani pe piaţa mondială a fost de 1,05 (sau 105%), iar la noi indicele preţurilor în lei a fost de 150%. Prin raportarea primului indice de preţuri (în dolari SUA) la al doilea indice de preţuri (în lei) rezultă un indice al cursului de schimb real al leului în raport cu dolarul american de 0,7 sau 70%, care ne spune că leul românesc s-a devalorizat cu 0,3 sau 30%. Inversul indicelui 0,7 sau 70%, respectiv 1/0,7=1,42857 sau 100/0,7=142,857%, semnifică un curs real al monedei străine, al dolarului american, în cazul nostru, mai mare cu 42,857% faţă de cel înregistrat în anul precedent (2000).

În cifre absolute, cursul real al dolarului SUA în raport cu leul se obţine înmulţind fostul curs al acestei valute, 1$ = 25.000 lei, să zicem, cu indicele 1,42857 şi se obţine: 1$ = 35.714 lei.

Între timp, Banca Naţională a României putea impune, cum de altfel a şi făcut, un curs nominal al dolarului american de 1$ = 34.000 lei. Cum anume? După spusele unui fost prim-ministru, şi nu de oricare, ci de profesie finanţist, ba cumpărând dolari de pe piaţă la un curs al leului mai mic, ba vânzând pe piaţă dolari la un curs în lei mai mare, şi tot aşa!

5. AFACERI ŞI CONTRAFACERI VALUTARE

Trebuie că există o *genă* în organismul nostru sau/şi ceva putred în educaţia noastră de vreme ce continuăm să ne *alienăm* unul pe altul, ba individual, ba în asociere cu alţii şi în mod când mai brutal când mai subtil, adeseori pentru nimica toată.

Printre formele de *alienare* a omului de către om se numără: a) contrafacerea şi falsificarea de monedă şi b) contrafacerea şi falsificarea de *amfore şi vehicule monetare*[75].

5.1. CONTRAFACEREA ŞI FALSIFICAREA DE MONEDĂ

Prin *contrafacere* se înţelege *reproducerea* unui document, a unui obiect, a unui preparat etc. în vederea prezentării lui ca autentic, iar prin *fals* se înţeleg mai multe lucruri, şi anume: denaturare/ denaturat, înşelare/ înşelător, contrafacere/ contrafăcut, plăsmuire, deformare, escamotare, neautentic, artificial, neadevărat, fabricat, schimbat, alterat, prefăcut, simulat, mincinos, făţarnic, ipocrit, înşelător, perfid, viclean, şiret[76].

Prin particularizare, în domeniul banilor, *contrafacerea* este o *multiplicare de monedă, prin reproducerea acesteia de către infractori*, iar *falsificarea* este o *modificare de valoare nominală a monedei existente*[77].

Contrafacerea şi *falsificarea* monedei a preocupat şi continuă să preocupe destule minţi luminate şi mâini măiastre[78], atât în privinţa săvârşirii acestor infracţiuni, cât şi în privinţa descoperirii şi pedepsirii infractorilor în materie.

În istorie, se cunosc numeroase cazuri de *monede contrafăcute* şi/sau *falsificate.*

La început au fost contrafăcute monedele confecţionate dintr-o marfă-bani (aur) sau alta (argint); apoi, s-a trecut la modificarea şi contrafacerea de semne băneşti.

Monedele false au avut şi au ca *autori* diverse persoane fizice şi chiar juridice, cu *motivaţii* şi *consecinţe* diferite.

Între un *tavan fals*, de pildă, şi o *monedă falsă* există însă şi o mare diferenţă; pentru un tavan fals, autorul sau posesorul lui poate fi lăudat, în vreme ce pentru o monedă falsă poţi fi *condamnat*, chiar la moarte. Aici, la fel ca în atâtea alte cazuri, totul depinde de cine ai fost sau de cine eşti. Cândva, pentru aşa ceva, omul de rând se putea vedea arzând de viu sau sfâşiat de fiare; astăzi, el se poate trezi, dacă e prins, făcând ani mulţi şi grei de temniţă.

Primii autori de bani falşi au fost persoane fizice, care operau izolat şi artizanal, cu mijloace rudimentare şi pe o scară restrânsă. Acestora le-au urmat autorii de *mari falsuri*, în privinţa cărora există dovezi de netăgăduit.

---

[75] Pentru mai multe detalii în privinţa expresiei *„amfore şi vehicule monetare"*, a se vedea Vasile Marian, *Monedă şi credit*, Cluj-Napoca, Edit. George Barițiu, 2000, p. 109-111.

[76] A se vedea, de pildă, *** *Dicţionar de sinonime*, Edit. Albatros, Bucureşti, 1972, p. 112 şi 160; *** *Mic dicţionar enciclopedic*, Bucureşti, Edit. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978, p. 234 şi 367.

[77] *„Falsificările* sunt operaţii prin care bancnotele autentice sunt modificate ... *Contrafacerile* sunt fabricările de bancnote realizate în întregime de către infractori" (Elena Drăgoescu, *Relaţii valutare, financiare şi de credit internaţionale*, Târgu-Mureş, Edit. Dimitrie Cantemir, 2000, p. 65).

[78] Amatorii de ficţiuni în domeniu au la dispoziţie, printre altele, romanul laureatului Nobel (1947), André Gide (1869-1951), intitulat *Falsificatorii de bani*, publicat prima dată în 1925. La noi, el a apărut tradus în Edit. Univers, Bucureşti, 1980.

Una dintre aceste dovezi îl vizează pe cunoscutul filozof grec al antichității — *Diogene* (c. 412–323 î.e.n.). În tinerețe, acesta, „aflându-se alături de tatăl său, Ikesios, la conducerea treburilor monetăriei din Sinope", a recurs la batere de monedă cu mari oscilații de greutate (sub cea standard, presupunem noi) și cu incizii adânci, după obiceiul timpului, atunci când se încerca verificarea exemplarelor nesigure. „După unele surse, tatăl ar fi fost chiar executat pentru contrafacerile săvârșite, iar fiul a putut scăpa doar cu fuga", mai întâi „la Atena, unde a intrat în memoria contemporanilor prin învățăturile sale"; apoi, în Corint, „ca învățător al copiilor stăpânului" care l-a cumpărat ca sclav de la piratii ce l-au capturat în timpul unei călătorii. „După moartea sa, compatrioții au revenit asupra sentinței și chiar i-au ridicat o statuie ca omagiu acestui gânditor, socotit ca model de înțelepciune. Și, ca o ironie a soartei, pe timpul stăpânirii romane vor fi bătute monede la Sinope având în efigie pe Diogene, cel condamnat cândva pentru falsificare de bani"[79].

Se cunosc însă și cazuri de falsificare de monedă *acceptate* și altele doar *criticate*.

Dintre falsurile acceptate, amintim, bunăoară, fapta grecului Policrates, care, potrivit însemnărilor lui Herodot, a trimis spartanilor ce-i împresuraseră cetatea, „o mare sumă alcătuită din monede valoroase doar la înfățișare, fiind bătute din plumb poleit cu un subțire strat de aur"; apoi, fapta împăratului Teodosiu cel Mare, care a bătut „oficial piese false la monetăria din Constantinopole, anume pentru a fi date în folosință popoarelor migratoare ce pătrunseseră până în Sciția inferioară și Tracia"[80].

De la fapte mai mărunte sau mai mari de contrafacere de monedă de către supuși s-au molipsit mai toți cârmuitorii de ieri și de azi, numai rareori în sau și într-un scop precum cel amintit, de a avea ce să-i dai aceluia care vine să te fure sau să te subjuge. Asemenea fapte intră în categoria celor criticabile și criticate câte odată, dar aproape niciodată sancționate[81], datorită, pe de o parte, caracterului lor *ocult*[82], iar pe de altă parte, *puterii* celui vinovat, putere care poate fi înfrântă de o putere și mai mare, iar „corb la corb nu-și scoate ochii".

Pentru Evul Mediu, tipic rămâne cazul lui Filip al IV-lea, zis și „cel Frumos" (1285–1314) – rege al Franței, plin „de trufie, duplicitate, cruzime, pioșenie,

---

[79] Radu Negrea, *op. cit.*, p. 16-17.

[80] *Ibidem.*, p. 13 și 26.

[81] „Se poate vedea [...] diferența dintre asprimea tratamentului la care erau supuși infractorii de rând și imunitatea aproape totală a profesionaliștilor înșelăciunii, cei care comiteau un șir necontenit de fraude, cu mari câștiguri, confruntați doar cu riscul de a pierde câteodată averile, când regii intrau în criză de bani. Cei mai puternici și bogați zarafi erau însă destul de abili pentru a evita să cadă victime lăcomiei suveranilor, știind să-și pună avuțiile la adăpost și să se refugieze din vreme, când începeau să-i pândească primejdiile" (Radu Negrea, *op. cit.*, p. 71).

[82] „Așa cum s-a dovedit, capetele încoronate se străduiau să dea, pe cât posibil, un caracter ocult falsificărilor monetare de mari proporții pe care le săvârșeau, emițând ordonanțe pentru păstrarea secretului — de la vistiernici la muncitorii din monetării — sub sancțiuni foarte aspre" (Radu Negrea, *op. cit.*, p. 67).

rapacitate, măreţie şi îndrăzneală". Pentru a pune mâna pe bani şi alte bogăţii, el a desfiinţat Ordinul Templierilor şi a ars pe rug căpetenia călugărilor-cavaleri – pe marele maestru Jaques de Molay, nu înainte de a fi auzit blestemul aruncat de acesta asupra papei Clement al V-lea, asupra sa şi a ministrului său Nogaret, blestem care s-a împlinit în răstimpul proferat (de un an, în care, mai mult ca sigur, că n-au murit de *moarte bună*), astfel că imensele avuţii confiscate n-au mai servit la nimic.

În măsura în care circulă, moneda *falsă* este o monedă *rea*, astfel că, potrivit legii atribuitę, pe nedrept, lui Thomas Gresham – priceput om de afaceri pentru coroana britanică, dar şi pentru ... el, ea a alungat şi alungă moneda bună din circulaţie, introducând-o, pe aceasta din urmă, în buzunarul realizatorului şi plasatorului monedei false, direcţie în care istoria este de asemenea plină de exemple.

Cele mai interesante cazuri au fost şi rămân cele de contrafacere a monedelor străine.

Pe vremea împăratului Augustus Octavianus (27 î.e.n.–14 e.n.), de pildă, au fost emişi dinari romani falşi care au fost plasaţi, prin negustori egipteni, pe piaţa din India, unde aveau mare trecere, deoarece localnicii nu se pricepeau în a distinge piesele autentice de cele trucate.

Mai *încoace*, în istorie, se afirmă că „Suedia a făcut pagubă Poloniei mai mult prin banii cei răi decât prin războaie, luându-i aurul şi argintul în schimbul aramei sale", iar din cauza falşilor "*şalăi*" veniţi din Moldova şi de la Riga oamenii au început să se omoare la iarmaroace.

Însă, vorba aceea, nici de polonezi nu trebuie să ne fie *ruşine*, din moment ce la ei au fost contrafăcute mari cantităţi de bani suedezi, plasate acolo unde circulau, inclusiv în Moldova, „Aşa încât nimeni nu mai era sigur de bani, dacă erau buni sau răi".

În timpul aservirii otomane, „Casapi şi gelepi, balgii, tot soiul de toptangii venetici strângeau vitele, mierea, grânele şi atâtea alte produse, apoi le plăteau cu preţuri de nimic în monedă turcească depreciată, introdusă silnic în circulaţia bănească a Ţărilor Române ... Şi în timp ce inundau aici piaţa cu moneda lor rea, tot mai depreciată, turcii pretindeau aur, doar bani buni de aur, din ce în ce mai mulţi"[83].

Şi, nici n-au apucat să ne lase unii din mână, că s-au năpustit şi alţii asupra noastră, tot cu aşa ceva. E vorba de ruşi, care, în urma *păcii* de la Kuciuk-Kainargi, au obligat cele două principate să primească monede de aramă „potrivit valorii nominale înscrise pe ele, să le socotească drept intrări în visterie şi să le folosească pentru plata furnizorilor şi alimentarea circulaţiei monetare. În schimb, trebuiau să dea, la valoare, monedele de aur şi argint strânse din ţară, ca venituri ale visteriei. Aşadar, oamenilor li se dădeau pentru produse bani de aramă cu un curs impus şi numerarul acesta rămânea în ţară pentru nevoile curente de plăţi, în timp ce se scoteau monedele de aur şi argint cu valoare intrinsecă, astfel mai adăugându-se încă o jecmănire la nenumărate altele"[84]

---

[83] Radu Negrea, *op. cit.*, p. 52 şi 53.

[84] *Ibidem*, p. 58 şi 59.

În timpul celui de al doilea război mondial, naziştii au contrafăcut o anumită bancnotă engleză „care a determinat guvernul Marii Britanii să retragă moneda respectivă din circulaţie" [85].

Astăzi, falsificarea şi contrafacerea de semne băneşti continuă să facă parte din galeria marilor *afaceri veroase*.

„Potrivit statisticii realizate de Direcţia de Combatere a Crimei Organizate", în România anului 2001 „a fost recuperată de pe piaţă suma de 183.000 de dolari sub forma unor bancnote de 100 de dolari false"[86].

Semnele băneşti false conservă bunuri în ograda altuia, iar prin cheltuire ele trec asemenea bunuri în mâinile posesorilor lor, dacă nu sunt contestate şi refuzate. Din momentul contestării autenticităţii unui semn bănesc sau altul, acesta serveşte la dovedirea falsului şi stabilirea autorului sau autorilor lui.

În concluzie, cândva, falsă era moneda din fier sau aramă poleită cu aur sau argint, în raport cu moneda confecţionată integral din aur sau argint. Treptat, un asemenea fals s-a extins la semnele băneşti, şi nu numai. Ceva e *fals* în raport cu *altceva*, iar în cazul banilor acest altceva este ceea ce anume este *oficial*, şi dacă în trecut oficială a fost moneda de aur sau de argint, acuma este bancnota de hârtie sau alt asemenea semn bănesc.

Astăzi, se consideră că „Sunt două modalităţi de realizare a falsurilor: falsificarea şi contrafacerea", care „se referă la calitatea hârtiei, calitatea cernelurilor, modul de prelucrare şi filigranare, măsurile auxiliare de securitate etc."[87]

5.2. FALSIFICAREA DE AMFORE ŞI VEHICULE MONETARE

De la *diligenţe* şi *tezaure* atacate s-a ajuns la *conturi* furate, iar odată cu perfecţionarea decontărilor fără numerar a evoluat şi hoţia în domeniu.

Instrumentele de plată au stârnit, la fel ca banii palpabili, tangibili, tentaţia măsluirii şi înşelăciunii încă de la începutul folosirii lor.

Întâi de toate, ca bucăţi de hârtie, plastic sau altceva, instrumentele de plată sunt mai uşor de contrafăcut sau de falsificat, cu toate măsurile de siguranţă pe care şi le iau emitenţii celor considerate a fi autentice, aşa cum ne-o dovedesc constatările organelor de urmărire a infractorilor în această materie, care descoperă, în mod frecvent, contrafaceri realizate la un nivel tehnic superior exemplarelor autentice. Asta, şi datorită faptului că, în unele ţări, aşa ceva nu se consideră a fi o infracţiune, iar răufăcătorii care se *aciuează* pe aici se pot pune bine la punct, contrafăcând tot ce le cade în mână (acţiuni, cec-uri, cambii, documente de

---

[85] „Astfel, este cunoscută încercarea naziştilor în timpul celui de-al doilea război mondial de contrafacere a unei anumite bancnote engleze care a determinat guvernul Marii Britanii să retragă moneda respectivă din circulaţie" (Ileana Răducanu şi Ştefan Stanciu, *Falsificarea monedei şi posibilităţile de recunoaştere a falsurilor*, „Tribuna Economică", nr. 9, 1996., p. 21).

[86] *** *Cea mai secretă operaţiune: sosirea euro*, „Euro" – supliment al „Ziarului Financiar" – oficios al Băncii Naţionale a României şi al Asociaţiei Române a Băncilor, noiembrie 2001, p. 34.

[87] Ileana Răducanu şi Ştefan Stanciu, *op. cit.*, p. 21.

identitate, carnete de conducere auto, diplome de studii etc.), pe care le răspândesc în lume prin diverşi intermediari infiltraţi în diplomaţie, transporturi internaţionale, tranzacţii comerciale etc., la versaţi negociatori cu delicvenţii ce le plasează prin fel şi fel de trucuri unde trebuie.

Apoi, mânuirea banilor prin tot felul de instrumente incumbă şiruri întregi de operaţiuni, realizate în timp şi spaţiu, de oameni cu calităţi şi slăbiciuni, în al căror lanţ răufăcătorii caută tot timpul să se infiltreze, şi reuşesc, asumându-şi consecinţe pe măsură.

Băncile, din curtoazie, nu-şi legitimează întotdeauna clienţii, iar din lipsă de timp şi/sau personal suficient nu mai verifică semnăturile acestora pe noianul de imprimate care le asaltează zilnic, astfel că răufăcătorii se prezintă la ghişee pentru operaţiuni, cu şi fără numerar, provenind din tranzacţii legale, dar şi veroase (droguri, arme, furturi de disponibilităţi în conturile bancare etc.).

Astăzi, rareori hoţii se mai luptă cu grilaje, blindaje, sisteme de alarmă şi echipaje umane de pază şi protecţie, căci o asemenea luptă reclamă prea multe şi sofisticate mijloace ce trădează imediat pe autorii faptelor săvârşite. Celebrele urmăriri de convoaie monetare şi spargeri de bănci au rămas de domeniul trecutului şi al filmului de suspans. Mai marii lumii interlope au trecut la jecmănirea conturilor bancare prin intermediul cardurilor, care le permit să acţioneze din umbră, în mod organizat şi pe plan mondial, nu local, prefaţând tendinţa de globalizare oficială a mai marilor lumii politice.

Potrivit unor aprecieri, la începutul acestui deceniu, secol şi mileniu, „România a reuşit să se impună pe primul loc în Europa de Est ca volum al tranzacţiilor pe carduri contrafăcute, pagubele create atingând un nivel de peste 2.000.000 de dolari anual”[88]; şi asta, adăugăm noi, în condiţiile în care până acum *balta românească* a fost destul de săracă în *peşte*, aşa că ce-o fi în viitor vom trăi şi vom auzi, răstimp în care noua democraţie va exporta, probabil, capacitatea excedentară de procesare în domeniu.

În anul 2001, adjunctul şefului Direcţiei Generale de Combatere a Crimei Organizate şi Antidrog din cadrul Ministerului de Interne „a afirmat că România continuă să ocupe primele locuri în topul infracţiunilor legate de falsul de monedă şi că Direcţia pe care o conduce are în atenţie mai multe grupuri, formate în special din tineri, care se ocupă cu astfel de activităţi. El a avertizat că, în special la Bucureşti, există adevărate reţele care operează în hoteluri, falsificând prin copiere cărţi de credit şi cecuri de călătorie”[89].

În 8 februarie 2002, la Craiova cade o reţea de falsificatori de documente şi ştampile oficiale, având în ea şi pe un primar dintr-un sat doljean, proprietar al unui post de radio.

Fraudele electronice se fac *la* şi *de la* distanţă.

---

[88] Gabriel Burlacu, *Mafia cardurilor contrafăcute a stors din conturi până acum două milioane de dolari*, „Jurnalul naţional”, nr. 2396 din 3 aprilie 2001, p. 1.

[89] *** *Cea mai secretă operaţiune: sosirea euro*, ..., p. 34.

Cei din prima linie a mafiei, *ienicerii*, racolează vânzători ce le burdujesc cititoarele de carduri cu informații privind datele personale, numerele de conturi şi de coduri ale clienților, după care le transmit celor din eşalonul *doi;* în final, informațiile prelucrate de specialişti în ale informaticii ajung pe carduri contrafăcute şi plasate în diferite părți ale lumii, de unde alți băieți, *operativii*, golesc conturile victimelor[90].

Fraudele electronice nu sar în ochi, căci nu lasă urme. De aceea, polițiştii organizează, printre altele, *flagranturi*, pe care destui oameni aşteaptă să le *caseze*, transferându-le în *tolba cu poveşti ale justiției*[91].

Totodată, *ele* se execută după programe de operare sofisticate, care pot încorpora subprograme de trucare şi, mai grav, de distrugere a datelor. De îndată ce se şterg înregistrările inițiale, probarea infracțiunii de furt electronic este foarte grea; reconstituirea adevărului se poate face doar din ceea ce se înregistrează derivat, prin corespondență la partenerii de afaceri, adică nu prea multe.

Mai nou, în țările în care *internet*-ul este la modă, *furtul electronic* este şi mai *acasă*. Persoane, numite *hack*-eri, interceptează tranzacții comerciale şi decontări ori pur şi simplu *sparg* protecții la calculatoare ale băncilor şi te lasă fără bani în cont(uri)[92].

„Oricât de perfecționate şi de protejate ar fi, calculatoarele depind în faza actuală de instrucțiunile din afară şi nu dispun încă de capacitatea verificării dacă tranzacțiile sau persoanele în cauză sînt adevărate sau fictive, dacă se comite o fraudă sau nu"[93]. Probabil că perfecționările viitoare vor aduce ceva nou şi în această privință.

5.3. COMBATEREA CONTRAFACERILOR ŞI FALSURILOR MONETARE

Astăzi, lupta împotriva contrafacerilor şi falsurilor monetare este o politică a fiecărui stat, impusă de caracterul profund dăunător al acestor falsuri, de data aceasta şi pentru guvernanți, nu numai pentru cei guvernați, cum era pe vremea a tot felul de suverani medievali, când succesorul şi anturajul lui abia aştepta(u) să moară sau să-l omoare ori să-l răstoarne pe cel aflat la putere. Atunci, falsul

---

[90] „În general, smardoii electronici preferă să facă acest lucru prin alte țări. Adică prin țările lumii unde există relații de «prietenie»: SUA, Turcia, Suedia, Danemarca, Franța. Pentru ca manevra să reuşească, aceştia se înzestrează cu tot felul de documente de identitate care să se potrivască cu datele de pe cardurile contrafăcute. [...] Specialiştii în domeniu spun că fenomenul există şi în alte țări ale Europei şi că, în timp ce din România pleacă cardurile contrafăcute spre alte țări, în acelaşi timp în țară intră de afară alte falsuri, astfel realizându-se un flux continuu şi reversibil în acelaşi timp" (Gabriel Burlacu, *op. cit.*, p. 3).

[91] În privința a 2 (două) asemenea poveşti, a se vedea Gabriel Burlacu, *op. cit.*, p. 3.

[92] „Pentru prima oară în România, o rețea de «infractori cibernetici», care şantajau mai multe companii americane, a fost anihilată de polițiştii de la «Crimă Organizată», în urma unor «transferuri supravegheate» de bani, în conturile şantajiştilor. Întreaga operațiune s-a derulat cu sprijinul Biroului FBI România" [Dan Cărbunaru, *Companii americane – şantajate de un hacker din Sibiu*, „Adevărul", nr. 4036 din 20 iunie 2003, p. 15].

[93] Radu Negrea, *op. cit.*, p. 234.

monetar al celor *mari* era o modalitate de a aduna metalul monetar din circulaţie pentru a rămâne, după (re)baterea lui cu una sau mai multe lăzi de *galbeni* sau de *arginţi* veritabili, pe când acuma cu nişte geamantane sau saci doldora de bani, fie ei şi buni, nu faci nimic dacă circulaţia bănească este invadată de semne băneşti false; totul se năruie, inclusiv salariile fabuloase, comisioanele grase, bacşişurile secrete şi nesecrete, profiturile legale şi nelegale ş.a.m.d., care au condus la asemenea sume; posesorii lor nu-şi mai pot salva respectivele sume, ş-atunci n-au încotro, decât să lupte, împreună cu cei mulţi, împotriva falsurilor monetare.

Abilitatea unora dintre infractorii în domeniu este mare şi prinderea lor cere timp şi colaborare, pe de o parte, între autoritatea monetară, organele de urmărire penală şi cetăţeanul de rând din fiecare stat, iar pe de altă parte, între state.

Cum se poate lupta împotriva falsificării banilor, care aduce foloase autorilor ei în detrimentul altora?

Interpolul consideră „că cea mai bună metodă de a combate contrafacerea de monedă şi de hârtii de valoare constă în dotarea acestor documente, în momentul fabricării lor, cu un suport de hârtie şi cu elemente de siguranţă [...] obstacol serios pentru contrafăcători şi falsificatori".

Un al doilea pas în lupta împotriva falsificatorilor de bani, în general, de valută, în special, implică, *pe de o parte*, recunoaşterea de către fiecare dintre noi că ni se pot oferi semne băneşti contrafăcute sau falsificate de către persoane fizice şi organisme care manifestă în mod perfid un comportament relativ moral la nevoia noastră acută de bani, într-un loc şi moment potrivit lor, iar *pe de altă parte*, cunoaşterea a cât mai multe elemente tehnice de detaliu despre semnele băneşti care ne interesează.

În sfârşit, dar nu în ultimul rând, în loc de *bătaia ruptă din rai pentru unii copii*, amintim *pedepsele* aplicate infractorilor şi măsurile ce se pot lua în cazul săvârşirii de asemenea fapte.

Nu vi s-a întâmplat niciodată să constataţi că aveţi asupra dumneavoastră o altă valută decât cea la care vă aşteptaţi (dolari canadieni sau australieni în loc de dolari SUA, bancnote de 50.000 lei scoase din circulaţie în loc de bancnote de 50.000 lei noi ş.a.m.d.)? Dacă *nu*, atunci mai aveţi vreme. Dacă *da*, atunci *prinde orbul, scoate-i ochii*. Pentru ambele cazuri, însă, amintim câteva elemente de identificare.

1. Proprietăţile materialului din care este confecţionat un semn bănesc autentic

În prezent, cele mai multe semne băneşti sunt confecţionate din hârtie. Hârtia folosită este una specială, a cărei îndoire dă un zgomot, foşnet specific.

În locul hârtiei simple, care se rupe precum un ziar, sub greutatea adevărurilor şi minciunilor consemnate în el, atunci când îl răsfoieşti, se utilizează o hârtie mai rezistentă şi cu o mulţime de linii complicate, încrustate în ea în timpul fabricării ei, prin montarea unei matriţe speciale pe sulurile de uscare a pastei folosite în acest scop. Aceste linii, care alcătuiesc un desen numit *filigran*, se văd la privirea în zare a bancnotei de hârtie.

De asemenea, în locul unei hârtii aşa-zise *moi*, care la îndoire se şifonează, se utilizează o hârtie aşa-zisă *nervoasă*, pe care cei cu pielea subţire ... pe degete o pot constata la numărare şi pipăire, chiar după o anumită folosinţă.

2. Dimensiunea unui semn bănesc autentic

Bancnotele americane (SUA) de 1, 2, 5, 10, 20, 50 şi 100 dolari au aceeaşi dimensiune. De aceea, ele pot fi uşor confundate, la numărare, ca urmare a strecurării uneia de un dolar, de pildă, într-un *fişic* cu bancnote având alt *cupiu* (de 10 sau chiar 100 de dolari). De asemenea, prin adăugarea unui 0 (zero) se poate ajunge la o majorare a bancnotei de 1 dolar la o bancnotă de 10 dolari, a bancnotei de 10 dolari la o bancnotă de 100 dolari, ş.a.m.d., majorare pe care un tânăr, bătrân sau altă persoană, care mai mult a auzit decât a văzut dolari, poate să nu o sesizeze, dacă avem în vedere că la toate bancnotele e vorba de aceleaşi culori (de negru şi verde) şi aspect (cu câte o panoramă pe o parte şi cu un portret de preşedinte al S.U.A. pe cealaltă parte, care diferă ca mărime atât de la un cupiu la altul, cât şi în cadrul aceluiaşi cupiu, după cum e vorba de bancnote emise mai demult sau mai recent.

3. Numele şi figura personalităţii tipărite pe faţa unui semn bănesc autentic

În cazul bancnotelor *americane* şi româneşti, sunt redate câteva personalităţi în *tabelul 3*, prilej pentru cititor de a-şi verifica cunoştinţele, vizavi de faptul că el mânuieşte asemenea semne destul de frecvent. Pentru aceasta, se completează ultima parte a tabelului, coloanele *Personalităţi indicate* şi *Bancnote indicate*, după care se confruntă răspunsurile date cu bancnote autentice.

Tabelul 3

Semne băneşti şi portrete în filigranul acestora

BANCNOTE şi MONEDE METALICE			
AMERICANE (USA)		**ROMÂNEŞTI**	
Valoare nominală	**Personalitate**	**Valoare nominală**	**Personalitate**
1	(George) Washington	100	Mihai Viteazu
2	(Thomas) Jefferson	1.000	Mihail Eminescu 1850–1889
5	(Abraham) Lincoln	5.000	Lucian Blaga 1895–1961
10	(Alexander) Hamilton	10.000	Nicolae Iorga 1871–1940
20	(Andrew) Jackson	50.000	George Enescu 1881–1955
50	(Ulysses) Grant	100.000	Nicolae Grigorescu 1838–1907
100	(Benjamin) Franklin	500.000	

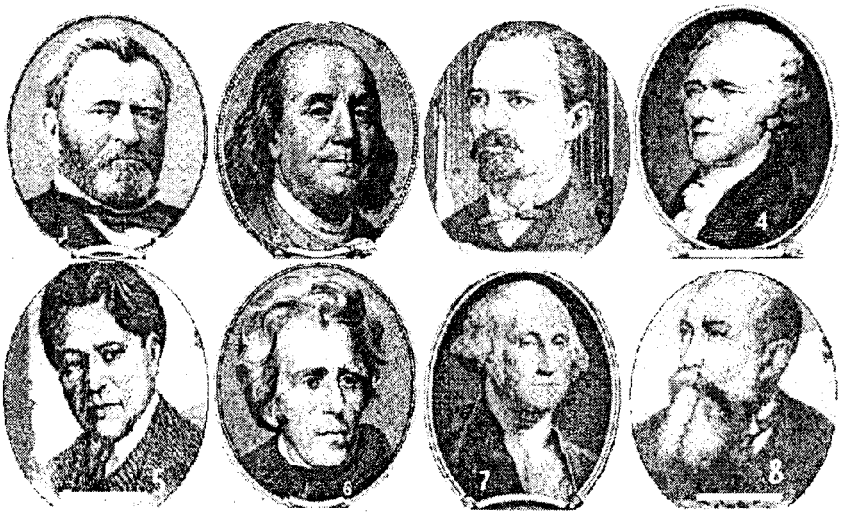

Indicaţi personalităţile şi bancnotele pe care pe care se află chipurile acestora

Poza nr.	Personalităţi		Bancnote	
	indicate	adevărate	indicate	adevărate
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
Puncte		11		11

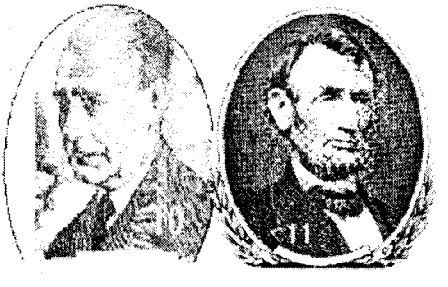

4. CULOAREA SEMNULUI BĂNESC AUTENTIC

Pentru a preveni contrafacerea unei categorii sau alta de bani, emitentul legal al acestora foloseşte, printre altele, anumite culori şi cerneluri.

Bancnotele americane (SUA) de 1, 2, 5, 10, 20, 50 şi 100 dolari au un *desen* bicolor – *negru şi verde*, negru pe *avers* (faţă) şi verde pe *revers* (spate).

Datorită culorii lor unice de pe spate, *dolarii* americani sunt porecliți *verzișori*, iar în lumea de limbă engleză *greenback*[94].

Cât privește calitatea cernelurilor folosite, aceasta este una specială, nu însă și imposibil de imitat, mai ales în condițiile actuale de evoluție a tehnicii de fotocopiere color, care asigură reproducerilor o deosebită fidelitate față de original.

În vederea contracarării fotocopierii bancnotelor, *Interpol*-ul s-a pronunțat pentru obligarea producătorilor de asemenea aparate de a introduce în ele elemente electronice menite a le bloca dacă reproduc bancnote, în vreme ce *producătorii de fotocopiatoare* au venit cu aparate care să depisteze dacă o bancnotă este falsă.

Dintr-o asemenea dispută fiecare parte are de câștigat.

5. ÎNSERIEREA ȘI NUMEROTAREA SEMNELOR BĂNEȘTI

De-a lungul timpului, progresele științei și tehnicii au permis realizarea de semne bănești tot mai complicate, dar atât de către exponenții puterii publice cât și de către autorii de falsuri monetare, ceea ce a stimulat găsirea de mijloace pentru depistarea acestora din urmă.

În acest sens, băncile de emisiune au recurs la ceva simplu și eficient pentru depistarea falsurilor în uz, la înserierea semnelor bănești puse în circulație de ele, folosind în acest scop litere și cifre. „Principiul ... este ca pentru fiecare literă din alfabet să se imprime un număr de bilete, de exemplu câte 1000, iar fiecare alfabet să fie numerotat. În același timp, se aplică distinct și un număr de ordine general indicând totalitatea biletelor dintr-o emisiune. Rezultă astfel o corelare între trei elemente de referință: litera, seria care o însoțește și numărul de ordine al biletului"[95].

Evident, prezența în circulație a unui semn bănesc fals este dată: a) fie de existența unei bancnote fără serie și număr; b) fie de existența unei bancnote cu o serie și/sau număr în afara celor folosite de banca de emisiune; c) fie de existența uneia sau a mai multor bancnote cu aceeași serie și număr.

Falsul de monedă este un act social dăunător, pe de o parte, pentru cel care bate sau emite monedă oficială, iar pe de altă parte, pentru cei care utilizează monedă oficială în decontările dintre ei. De aceea, *el* a fost și continuă să fie condamnat și sancționat.

Cu timpul, la falsul de monedă s-a adăugat *falsul de amfore și vehicule monetare*, mai simplu de înfăptuit, dar la fel de păgubos pentru cei înșelați, drept pentru care el se pedepsește cam la fel.

La noi, „Falsificarea de monedă metalică, monedă de hârtie, titluri de credit public, cecuri, titluri de orice fel pentru efectuarea plăților, emise de instituția bancară ori de alte instituții de credit competente, sau falsificarea oricăror alte

---

[94] GREENBACK – „Jargon folosit pentru cea mai utilizată monedă din lume: dolarul" [Tim HINDLE (coord.), *op. cit.*, p. 113].

[95] Radu Negrea, *op. cit.*, p. 128-129.

titluri ori valori asemănătoare, se pedepseşte cu închisoare de la 3 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi".

Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează şi numai deţinerea sau/şi punerea în circulaţie, în orice mod, a valorilor monetare falsificate.

Dacă faptele sancţionate „ar fi putut cauza o pagubă importantă sistemului financiar, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 15 ani şi interzicerea unor drepturi, iar dacă au cauzat o pagubă importantă sistemului financiar, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani şi interzicerea unor drepturi".

Se pedepseşte şi *tentativa*, iar „Fabricarea ori deţinerea de instrumente sau materiale cu scopul de a servi la falsificarea valorilor" monetare „se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani".

O pedeapsă sau alta de mai sus „se aplică şi în cazul când infracţiunea priveşte monede ... ale altor state ori alte valori străine"[96].

Pedepsele noastre, ca şi pedepsele străinilor sunt aspre, însă nu într-atâta încât să-i sperie pe toţi infractorii de valori monetare, căci sunt oameni pe care nu-i sperie nici moartea, iar dacă e adevărat că „Nebunii, vizionarii, halucinaţii, nevrozaţii şi alienaţii au jucat în toate timpurile roluri mari în istoria omenirii"[97], atunci putem spune că, într-o anumită măsură, marii falsificatori de valori monetare au stat, stau şi vor mai sta la baza unui însemnat progres în domeniul monetar.

[96] *** *Codul Penal al României*, „M.Of. al României", Partea I, nr. 65 din 16 aprilie 1997, art. 282, 284 şi 285.

[97] Pierre Accoce şi Pierre Rentchwick, *Aceşti bolnavi care ne guvernează*, Craiova, Edit. Tribuna, 1993, p. 7.